

Methodieken en werkvormen

Begeleiden jeugdleden – Theorie Spel in ontwikkeling

Maker: Scouting Nederland, Trainershandleiding (Commissie Trainingen en Vorming)

Datum van productie: 5 maart 2015, aangepast december 2023

Begeleiden jeugdleden – Theorie spel in ontwikkeling (alle speltakken)

Dit is geen officieel document van Scouting Nederland, maar is door Scouting Nederland geselecteerd omdat het een goed voorbeeld is van hoe je zelf met dit onderwerp aan de slag kunt gaan. Hierdoor kan het zijn dat sommige onderdelen van dit document niet geheel overeenkomen met wat Scouting Nederland normaal communiceert.

Begeleiden jeugdleden – Theorie spel in ontwikkeling

Inleiding

Ieder mens maakt een ontwikkeling door. Die ontwikkeling begint bij de geboorte en je blijft je hele leven leren en veranderen. Voor jeugdleden is door Scouting Nederland een eindleeftijd van 21 jaar gekozen, omdat je dan volwassen bent en de leercurve afvlakt. Hiermee wordt niet bedoeld dat de ontwikkeling stopt, maar dat iemand de verantwoordelijkheid heeft genomen voor zijn eigen doen en laten, op eigen kan benen staan en onafhankelijk is.

De mens ontwikkelt zich als geheel, in zijn totaliteit. Om deze ontwikkeling goed te kunnen beschrijven, wordt gebruik gemaakt van een indeling in ontwikkelingsgebieden. Deze ontwikkelingsgebieden zijn wel van elkaar te onderscheiden, maar niet van elkaar te scheiden. Ze beïnvloeden elkaar wederzijds. Er wordt ingegaan op vijf ontwikkelingsgebieden: verstandelijk, lichamelijk, sociaal, emotioneel en moreel.

Het kind centraal

Het kind maakt allerlei ontwikkelingen door. Deze ontwikkeling verloopt per individu in een eigen tempo. Soms leert iemand iets heel snel en maakt diegene allerlei veranderingen door. Dan staat de ontwikkeling weer een tijdje stil, valt misschien zelfs een beetje terug om het geleerde te verwerken, en gaat dan weer verder. Behalve deze individuele ontwikkeling zijn er ook ontwikkelingsfasen te onderscheiden. Dit zijn kenmerken per leeftijdsgroep. Zij geven de accenten aan die in een bepaalde periode de hoofdrol spelen.

Afwijkend gedrag

In elke speltak kan afwijkend, problematisch gedrag voorkomen. Tijdens het schrijven van het jaarplan en de spelprogramma's kan deze kennis gebruikt worden. Bij afwijkend gedrag wordt ook beschreven welke basale pedagogische aanpak wenselijk is.

Bespreek gedrag doorlopend

Het is en blijft belangrijk om over de ontwikkeling van de en afwijkend gedrag jeugdleden met het team en waar noodzakelijk met de groepsbegeleider of het bestuur te overleggen. Bespreek de visie, standpunten en aanpak met elkaar om duidelijkheid te krijgen en pedagogische en sociale veiligheid te garanderen.

Spel in ontwikkeling

Elke leeftijdsgroep kent eigen accenten met betrekking tot de lichamelijke, verstandelijke, sociale, emotionele en morele ontwikkeling, die resulteren in een voorkeur voor bepaalde spelen en activiteiten bij deze leeftijdsgroep. Toch kan zoiets geliefds als touwtje springen bij 9- tot 12-jarigen het ene moment helemaal 'in' zijn en een maand later absoluut 'uit'.

Wanneer een kind moe is, kan het zijn dat de samenwerking die nodig is bij dat ene teamspel even niet opgebracht kan worden. Daarnaast zijn er in elke speltak kinderen die minder of juist meer kunnen dan de meeste andere kinderen in die leeftijdsgroep. Ook deze kinderen wil Scouting uitdagen door de verschillende activiteiten die worden georganiseerd. Het is dus van belang dat elke leidinggevende goed kijkt en luistert naar de kinderen uit zijn of haar speltak en met ze praat. Bij het programmeren met jeugdleden is dat laatste zelfs in toenemende mate 'ingebouwd' in de programma's van de opeenvolgende leeftijdsgroepen.

Kennis en inzicht in het spelaanbod zijn echter van weinig waarde als ze niet worden omgezet in het kiezen van de juiste spelen en activiteiten, spelen en activiteiten die passen bij de leeftijdsgroep.

In de volgende alinea's wordt stilgestaan bij de waarde van spelen. Hierna worden de vijf

Begeleiden jeugdleden – Theorie spel in ontwikkeling

ontwikkelingsgebieden verder uitgewerkt, bij enkele staan concrete suggesties die in de speltak kunnen worden uitgewerkt. Verderop wordt het verschil tussen jongens en meiden aangestipt, dat verder per speltak wordt uitgewerkt.

Verderop wordt de ontwikkeling bij de afzonderlijke speltakken besproken. Soms is een speltak opgedeeld in verschillende leeftijdsgroepen. In dit document wordt de ontwikkeling vanaf peuter of jonge kleuter beschreven, om de periode voorafgaand aan de beverleeftijd inzichtelijk te maken.

Leren bij Scouting

Door de stimulerende omgeving en uitdagende activiteiten leren kinderen en jongeren bij Scouting heel veel, zonder dat ze dit zelf zo ervaren. Want plezier en gezelligheid staan centraal! De niet-formele manier van leren bij Scouting zit tussen formeel (op school, met vastgestelde doelen en eisen) en informeel (spontaan, in het dagelijks leven) leren in. Samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, oplossingsgericht denken, zorgen voor de omgeving: juist deze dingen, waar jongeren hun leven lang iets aan hebben, zijn belangrijk om van jongs af aan mee te geven.

Bij Scouting kunnen kinderen en jongeren zich ontwikkelen in een stimulerende en educatieve omgeving, met name op sociaal vlak. Ze leren door te doen. Spelenderwijs, samen met leeftijdgenoten, waarbij het niet gaat om competitie. Het gevarieerde programma is een vorm van niet-formeel leren en staat garant voor uitdagende activiteiten, plezier en avontuur. Dat maakt Scouting tot een heel unieke en bijzonder leerzame vrijetijdsbesteding die bijdraagt aan een brede ontwikkeling van jongeren.

Bij de explorers en roverscouts komt dit nadrukkelijk naar voren in het eigen programma: zelf je activiteiten bedenken, organiseren, presenteren, verantwoordelijk zijn voor je eigen expeditie, in het speltakbestuur verantwoordelijkheid nemen, etc.

De ontwikkelingsfasen

Het is belangrijk dat leiding inzicht heeft in de ontwikkeling van kinderen. Met dit inzicht kunnen ze hen beter begrijpen. De leeftijdseigen kenmerken komen binnen dit document per ontwikkelingsgebied (sociaal, verstandelijk, lichamelijk, emotioneel en moreel) en per leeftijdsgroep apart aan bod. De spelinteresse kan niet los worden gezien van de ontwikkeling. Het is daarom belangrijk deze verbanden te (zelf) leggen.

Wat is spelen?

Spelen voor de kinderen is:

- Leren.
- De wereld ontdekken.
- Nodig om ervaringen te verwerken.
- Ontwikkelen.

Kinderen ontwikkelen zich tijdens het spelen op verschillende gebieden:

- Lichamelijk, zoals bij grove motoriek (lopen, springen, klimmen), fijne motoriek en zintuigen (spelen met Lego, ruiken, voelen, zien, etc.).
- Verstandelijk, zoals met fantasie en creativiteit, taal en denken.
- Sociaal (hoe ga je met anderen om, wat vinden anderen van mij?).
- Emotioneel (blij zijn, boos worden, teleurgesteld raken, etc.).
- Moreel (normen en waarden, spirituele en religieuze aspecten, omgaan met regels).

Begeleiden jeugdleden – Theorie spel in ontwikkeling

Spelen is dus enorm waardevol!

Spelen is leren

Door te spelen, leren kinderen allerlei dingen. Ze leren met de ruimte om te gaan, ze leren samenwerken, ze leren afstanden schatten, etc. Er zijn zelfs spelen die zich richten op dit leren; bijvoorbeeld informatieve spelen of spelletjes waarbij de kompasgrepen toegepast moeten worden.

Spelen is de wereld ontdekken

Kinderen beleven dingen heel anders dan volwassenen. In de doelstelling van Scouting Nederland staat onder andere dat binnen Scouting de mogelijkheden van de wereld worden ontdekt. Dit ontdekken doen de kinderen door uitdagende activiteiten te doen, waar zij op hun leeftijd plezier in hebben.

Spelen is nodig om ervaringen te verwerken

Elk jeugdlid komt met zijn of haar eigen ervaringen van de afgelopen week naar de bijeenkomst. Voor sommige kinderen is het geen punt om deze ervaringen even te vergeten en meteen lekker met de groep mee te spelen. Andere kinderen zijn dan nog bezig met de dingen die ze in de afgelopen tijd hebben beleefd. Soms kunnen hun ervaringen worden verwerkt in het spel.

Spelen is ontwikkelen

Lichamelijke ontwikkeling

De lichamelijke ontwikkeling bij Scouting is misschien anders vormgegeven dan bij sport, maar kinderen worden wel handiger van bijvoorbeeld een touwbrug lopen. Door fietsend, varend of lopend een hike te doen, verleggen zij hun fysieke grenzen. Dat geldt ook voor de fijne motoriek: Expressie- activiteiten lenen zich daar bijvoorbeeld goed voor. Er wordt dus niet heel concreet geoefend en getraind voor lichamelijke vorderingen, maar indirect biedt Scouting kinderen de kans om zich in de breedte te ontwikkelen door een gevarieerd spelaanbod.

Het blijft belangrijk om goed te kijken naar de motoriek. Wat kunnen kinderen wel en wat kunnen ze nog niet op een bepaalde leeftijd? Kinderen zullen hierin onderling van elkaar verschillen. Daar moet je als leidinggevende natuurlijk rekening mee houden.

Sociale ontwikkeling

De sociale ontwikkeling komt bij Scouting vanzelfsprekend aan bod. Samenwerken met anderen, in de speltak en binnen een subgroep, is een belangrijk element in het Scoutingspel. Daarnaast is het goed jezelf als leidinggevende een aantal vragen te stellen:

- Wat verwacht je van kinderen in een groep?
- Moeten kinderen aan alle activiteiten meedoen?
- Verwacht je van iedereen hetzelfde?
- Welke sfeer vind je belangrijk?
- Op welke manier zorg je voor een veilig sociaal klimaat binnen je speltak en voorkom je dat er
- kinderen buiten de boot vallen of gepest worden?

Verstandelijke ontwikkeling

De fantasie van jonge kinderen is eindeloos. Vaak is het de kunst om de fantasie van de kinderen niet door een volwassen blik te beperken, maar kinderen juist aan te moedigen en te stimuleren om hun fantasie goed te gebruiken. Dit betekent dat leiding goed moet kijken en luisteren én lekker met de kinderen moet kunnen meespelen.

Voor creativiteit geldt eigenlijk hetzelfde. Als kinderen met een probleem bij de leiding komen, is het verleidelijk om een pasklaar antwoord te geven in plaats van ze te stimuleren zelf naar een antwoord of oplossing te zoeken. Dit moet natuurlijk wel binnen de mogelijkheden van het kind passen, maar vaak kunnen ze met een kleine aanwijzing van de leiding weer aan de slag. Voor een deel zijn jonge kinderen met taalspelletjes bezig. Ze bedenken nieuwe woorden, ze zeggen versjes op en ze zingen liedjes. Leiding kan ze hierbij stimuleren door een enthousiaste reactie te geven. Ook het vertellen van verhalen, het voorlezen van gedichtjes, een gesprekje over de afgelopen week of zomaar een babbeltje maken, leveren een belangrijke bijdragen aan de taalontwikkeling.

Ook bij de oudere leeftijdsgroepen blijven gesprekken een belangrijke rol spelen. Het blijft belangrijk dat ze uitgedaagd worden om te zeggen wat ze denken. Voorbeelden hiervan zijn het vertellen wat hen interesseert of waar ze juist een hekel aan hebben.

Taal is een belangrijk instrument bij de communicatie in de groep. Let daarom op de taal die gebruikt wordt: scheldwoorden, modewoorden, stoere taal, etc. Grijp in bij ongewenst taalgebruik en zorg ervoor dat iedereen mee kan blijven doen en begrijpt waar het over gaat. Als leidinggevende pas je jouw taalniveau aan aan dat van de kinderen van jouw speltak. Het is essentieel dat alle kinderen begrijpen wat je zegt.

Begeleiden jeugdleden – Theorie spel in ontwikkeling

Emotionele ontwikkeling

Scouting levert een grote bijdrage aan de emotionele ontwikkeling van kinderen. Wanneer je met een groep leeftijdsgenoten op kamp gaat, kan dit veel losmaken bij kinderen. Bang in het donker, trots op een overwonnen uitdaging, leren omgaan met je boosheid als iemand anders iets vervelends doet, teleurgesteld zijn wanneer een ander groepje wint, niet opgeven als de dropping toch net iets verder is dan je had gedacht. Al deze aspecten dragen bij aan de emotionele ontwikkeling.

Bij Scouting kom je allerlei situaties tegen waar je blij of verdrietig van wordt, waarbij je wordt uitgedaagd om uit je schulp te kruipen en over je veilige grens te gaan. Het is voor leiding van groot belang dit te onderkennen. Voor jou als leidinggevende heeft over een sloot springen, door het donkere bos lopen of een wedstrijdje verliezen geen emotionele lading meer, voor veel kinderen nog wel. Observeer kinderen en ondersteun hen in hun emotionele zoektocht, door ze aan te moedigen, te troosten of het geheel te relativieren.

Morele ontwikkeling

Bij Scouting wordt veel gewerkt aan de morele ontwikkeling van kinderen. Hoe ga je om met regels en gezag, welke inbreng heb je hierin als jeuglid? Daarnaast is Scouting gebaseerd op een set aan waarden en normen, zoals de wereld een beetje beter achter laten en respect hebben voor de natuur.

Jeugdleden worden gestimuleerd in het vormen van een eigen mening, door hen ruimte te geven en niet een pasklaar antwoord te hebben. Bij oudere jeugdleden komt de vorming van eigen waarden en normen en hun morele ontwikkeling meer naar voren.

Wees je als leidinggevende bewust van je eigen waarden en normen, en de waarden en normen van de Scoutinggroep. Houd rekening met maatschappelijke grenzen. Je hebt (of je het wilt of niet) een voorbeeldfunctie. Dat betekent dat je bij Scouting dus meer op je taalgebruik let, dan wanneer je met vrienden ergens bent. Dat betekent ook dat je dingen soms even moet uitstellen, totdat de kinderen weg zijn. Het klinkt als een open deur, maar je rookt niet in het bijzijn van kinderen, je scheldt niet, je laat iedereen in zijn of haar waarde, etc. Maak daar als leidingteam afspraken over en spreek elkaar erop aan.

Jongens en meiden

Jongens en meiden zijn verschillend. De verschillen tussen jongens en meiden zijn voor een groot deel te verklaren uit de ontwikkeling die jongens en meiden doormaken. Die verschillen zijn deels terug te voeren op biologische verschillen, maar daar vloeit een aantal sociale en emotionele verschillen uit voort:

- Bij hun geboorte zijn jongens op een aantal gebieden iets minder ver ontwikkeld dan meiden.
- Gemiddeld rijpen jongens iets langzamer dan meiden: het jongensbrein is gerijpt na 25 jaar, het meidenbrein is dat ongeveer 2 jaar eerder.
- Het afweersysteem van jongens is aanvankelijk wat zwakker: jongens zijn in hun eerste levensjaren iets vaker ziek dan meiden.
- De fysieke groei verloopt bij jongens vaak langzamer en onregelmatiger, met groeispurten, dan bij meiden, die in de regel meer geleidelijk groeien.
- Ook de emotionele en cognitieve ontwikkeling verloopt bij jongens minder snel en minder geleidelijk dan bij meiden.
- Qua taalontwikkeling lopen jongens 1 tot 1,5 jaar achter op meiden.

Bij elke speltak zijn onder het kopje Spelinteresse enkele tips ten aanzien van het verschil tussen jongens en meiden aangegeven. Of je nu een speltak met alleen jongens of alleen meiden hebt of een gemengde speltak; het is iets om steeds rekening mee te houden.

Een deel van deze verschillen komt duidelijker naar voren bij gemengde groepen en is bij aparte jongens- of meidengroepen minder, simpelweg doordat de verschillen zichtbaarder zijn. Anderzijds kan een jongensgroep zich sneller bewegen richting een competitieve groep met haantjesgedrag en een meidengroep zich meer ontwikkelen in de richting van een theekransje. Bij een gemengde groep worden juist deze extremen doorbroken door de andere sekse, waar de meiden extreem haantjesgedrag afstraffen en de jongen te ongeduldig zijn om een theekransje te laten ontstaan.

Leeftijd en ontwikkelingsfasen

Iedere speltak kent zijn eigen leeftijdsspecifieke kenmerken. Deze worden bepaald door de leeftijd en ontwikkeling van de kinderen op dat moment. Er is een aantal ontwikkelingsgebieden te onderscheiden bij iedere ontwikkelingsfase binnen een leeftijdsgroep.

Per leeftijdsgroep zijn de volgende ontwikkelingsgebieden uitgewerkt:

- Lichamelijk (groei en motoriek).
- Verstandelijk of cognitief (kennis, inzicht, taal, fantasie/werkelijkheid, oorzaak/gevolg, middel/doel, probleemoplossend denken en handelen).
- Sociaal (samenspel en samenwerken).
- Emotioneel (zelfvertrouwen, binding met thuis).
- Moreel (normen en waarden, regels, zingeving).

Aan het eind van elke beschrijving per speltak wordt een korte weergave van de ontwikkelingsgebieden en enkele aspecten die daarbij passen gegeven (zie Spelinteresse bij elke speltak). Dit overzicht geeft ook aan welke begeleidingsvorm toepasselijk zou kunnen zijn, zodat je daar rekening mee kunt houden.

Om een indruk te krijgen van de ontwikkelingsverschillen die voor kunnen komen in de verschillende speltakken, zijn de schema's gemaakt op leeftijd. Zo kun je laten zien dat in één speltak verschillen voorkomen in leeftijd en daarmee ook in ontwikkeling. Het is voor de leiding belangrijk te weten dat niet alle programma's op dezelfde wijze uitgevoerd kunnen worden in verband met de beschreven verschillen. In de schema's staan ook tips voor een passende begeleiding.

Hierna volgt een beschrijving van de spelinteresse per leeftijdsgroep met daarbij de consequenties voor de begeleiding. In deze reeks worden de hoofdpunten genoemd. De ontwikkeling van jeugdleden is in principe niet in vakjes op te delen; de ontwikkeling loopt steeds door. Daarnaast zijn er natuurlijk ook grote individuele verschillen.

Tot slot moet opgemerkt worden dat alle genoemde ontwikkelingen in relatie tot leeftijd geen vaststaande ontwikkelingen voor die leeftijd zijn. Er komen individuele verschillen voor: de één is wat sneller of langzamer dan de ander op een bepaald ontwikkelingsgebied of in een bepaalde fase. Over leeftijdseigen kenmerken en ontwikkelingspsychologie is heel veel achtergrondinformatie te vinden op internet.

Peuter of jonge kleuter (2-4 jaar)

Omdat het goed is te weten wat de ontwikkeling is die de kinderen *nét* hebben doorgemaakt voordat ze bij Scouting komen, is in dit overzicht ook de ontwikkeling van peuters en kleuters opgenomen, aangezien die vlak voor de bevers zitten.

Ontwikkelingsgebieden

Lichamelijk

- De ontwikkeling van rondkruipen, naar een voorwerp grijpen, naar een kind dat kan lopen, hollen, springen, en klimmen.
- Het kind krijgt een betere coördinatie over de kleine spieren, waardoor verfijning van de handbeweging plaatsvindt, zodat diverse vaardigheden mogelijk zijn: bouwen, uit-/aankleden, hanteren van allerlei voorwerpen op doelmatige manier, zoals een vork, schaar, potlood en puzzels.

Verstandelijk/cognitief

- De ontwikkeling van taalbeheersing en spraak is enorm. Het kind luistert en begrijpt wat er wordt gezegd, is (met korte zinnen) goed verstaanbaar, en leert zich steeds beter uit te drukken.
- Ontwikkeling van denken: het kind reageert zeer direct op prikkels uit zijn of haar omgeving. Je ziet veel doelgericht en onderzoekend gedrag. Kinderen ontdekken de relatie tussen oorzaak en gevolg. Ze doen kennis op door concrete ervaringen: proefondervindelijk en door het imiteren van anderen. Zo leren ze eenvoudige handelingen uit te voeren.

Sociaal

- Vanaf een jaar of twee beginnen kinderen uit de eenkennige fase te komen. Dit geeft ruimte om de wereld en andere personen te ontdekken. Peuters worden nieuwsgierig naar leeftijdsgenootjes, al spelen kinderen van twee nog niet met, maar naast elkaar. Elk met hun eigen speelgoed en in hun eigen spel. Tussen de drie en vier jaar beginnen kinderen samen te spelen, in twee of drietallen. Ze spelen dan met hetzelfde speelgoed, reageren op elkaar en houden al een beetje rekening met elkaar. Ze volgen hierbij hun eigen invulling van het spel.
- Het nadoen van volwassenen om alledaagse vaardigheden te verwerven, zet zich voort in het fantasiespel. Dat biedt de mogelijkheid tot het doorleven van allerlei situaties.
- De kinderen uiten zich heel veel met hun lichaam en hebben behoefte aan lichamelijk contact.
- Ze gaan ervanuit dat de ander net zo denkt en voelt als zij.

Emotioneel

- De peuter wordt zich bewust van een eigen wil. Er ontstaan eerste pogingen tot zelfstandigheid door alles te doen wat volwassenen doen, zelf aankleden, zelf iets in elkaar zetten. Dit lukt uiteraard nog niet altijd. In de loop van het derde jaar komt het moment dat de peuter 'ik' zegt. Het 'nee' is niet van de lucht, want de peuter wil alles laten gebeuren zoals het kind denkt dat het beste is. Alles is 'van mij'. Een peuter denkt heel egocentrisch. Het besef dat je zelf iemand bent, los van je moeder en vader, geeft de peuter een gevoel van controle, maar kan de peuter ook onzeker en angstig maken. Dergelijke periodes komen in de ontwikkeling nog meermalen terug. Bijvoorbeeld in de puberteit.

- De jonge kleuter is veel stabiel. Het kind heeft als het ware zekerheid en zelfvertrouwen gevonden. Een jonge kleuter is heel open en onderzoekend en maakt soms prachtige opmerkingen. Een stabiele periode waarbij de wereld steeds groter wordt: een eerste keer naar school, met een juf en vriendjes. Leren zwemmen tijdens de zwemles. Allemaal indrukwekkende gebeurtenissen.
- De gevoelens van de kinderen zijn heel echt. Doordat kinderen nog niet in staat zijn om hun emoties 'vast' te houden met hun gedachten, is soms een snelle wisseling van stemmingen te zien. 'Jantje huult en Jantje lacht'. Jonge kleuters beginnen onderscheid te maken tussen de zes basisemoties (blij, bang, verdrietig, boos, walging en verbazing)¹, maar vinden het vaak nog moeilijk om gevoelens bij zichzelf te herkennen of te verwoorden.
- Fantasie en werkelijkheid kunnen door elkaar lopen. Kinderen kunnen er gemakkelijk tussen schakelen. Een denkbeeldig vriendje kan heel reëel zijn. Ook monsters onder het bed of de angst voor het donker wordt een echte bedreiging.
- Tegen de tijd dat kinderen vier jaar worden, worden ze zich bewust van hun eigen kwetsbaarheid.

Moreel

- Straf en beloning maken duidelijk wat wel en wat niet mag.
- Van kleuters mag je verwachten dat ze de regels kennen en dat er in zekere zin ook een rem op het gedrag zit om zo straf te voorkomen.
- De peuter heeft nog maar een vaag begrip van goed en kwaad; het kind moet nog leren te luisteren naar 'nee' en 'stop'. Het juiste gedrag wordt vooral door bevestiging verkregen.
- Kleuters zijn wel erg streng en denken zwart-wit: de regel geldt altijd en voor iedereen.

Verschil tussen jongens en meiden

Meiden zijn van nature meer gericht op gezichten en taal, doen daardoor meer ervaring op en worden door volwassenen anders aangesproken dan jongens. Meiden zijn daarmee vaak wat sneller in hun taalontwikkeling en richten hun activiteiten meer op aandacht en bevestiging van volwassenen.

Jongens zijn wat meer gericht op het 'ontdekken' van voorwerpen in de wereld (de 'sloopleeftijd').

Vanaf drie jaar maken peuters onderscheid tussen jongens en meiden en gaan ze hieraan ook verschillende kenmerken toevoegen. Peuters leren dat het geslacht, net als veel andere eigenschappen (huidskleur, ogen, etc.) iets onveranderlijks is. Ze kennen al vrij snel de klassieke beelden van mannen en vrouwen. Het is van belang dat alle kinderen zich aangesproken voelen door het gebruikte spelmateriaal en de kans krijgen ermee te gaan spelen. Door kinderen mogelijkheden te geven die ze minder snel verwachten, krijgen ze de kans te kijken in hoeverre dit bevalt: laat meiden ook buiten spelen met de auto's en laat jongens ook knutselen met roze materialen.

Spelinteresse

Kenmerken	Spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none"> • Ontdekken • Onderzoeken • Eigen wil • Spontaan • Fantasie 	<ul style="list-style-type: none"> • Spel is leren • Eerste spelregels • Weinig doelgericht • Individueel • Allerlei materialen • Begin rollenspelen (imitatie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kindvolgend meespelen • Individueel • Dingen herhalen • Niet teveel prikkels geven • Eerste kringspelletjes

Bevers

Inleiding

Bevers zijn tussen de 5 en 7 jaar oud (groep 2 en 3 van de basisschool). Bij deze leeftijd wordt gesproken van de ontwikkelingsfase kleuter en schoolkind. Op school gaan bevers van het voorbereidende leerproces over naar het daadwerkelijke leerproces. Dit is een ingrijpende periode. Je kunt in de groep bevers de 5-/6-jarigen en de 6-/7-jarigen onderscheiden. Meer informatie is te vinden in het Beverkompas.

Ontwikkelingsgebieden 5-/6-jarigen

Lichamelijk

- Groei van kleuter naar schoolkind met typische veranderingen in de lichaamsbouw. Het hoofd is nog groot in vergelijking met de rest van het lichaam. De spieren ontwikkelen zich snel.
- Heel actief en beweeglijk en ontdekt zijn of haar lichamelijke mogelijkheden en grenzen. Denk aan evenwicht en durf.
- Hun oog- en handcoördinatie is sterk in ontwikkeling, wordt één geheel en gaat samenwerken. Dit is voor veel creatieve activiteiten en spelvormen belangrijk. De fijne motoriek is nog beperkt.
- Bewegingen worden steeds meer doelgericht, zijn zintuiglijk ingesteld: ze willen dingen voelen, horen en proberen.
- Grensverleggend bezig om eigen mogelijkheden te onderzoeken, zowel motorisch als zintuiglijk.

Verstandelijk/cognitief

- De woordenschat is nog beperkt wat betreft moeilijke woorden en uitdrukkingen. Ze nemen (bijna) alles letterlijk. Sarcasme en ironie worden vaak niet herkend.
- Nieuwsgierig, leergierig, in voor spannende dingen.
- Leren langzaam fantasie van werkelijkheid onderscheiden, maar deze lopen nog wel eens door elkaar.
- De spanningsboog, het concentratievermogen, is nog kort.
- Herkennen letters en namen en kunnen soms de naam schrijven.
- Inzicht in oorzaak en gevolg en middel en doel zijn minimaal, waardoor hulp nodig is om tot oplossingen te komen. Een andere methode is met vallen en opstaan dingen uitproberen.

Sociaal

- Zelfstandigheid en zelfredzaamheid zijn nog beperkt.
- Kunnen omgaan met regels, hebben behoefte aan eenduidigheid en structuur. Dit geeft zekerheid.
- Zijn nog zoekende naar vriendjes, deze wisselen dan ook snel. Als iemand niet bevalt, gaan ze wel met een ander spelen. Een vriendschap is meer voor de eigen identiteitsontwikkeling:
- 'Ik ben een vriendje van...'

Emotioneel

- Zijn zich bij een afwijzing of een ruzie nog niet bewust van de rol die zij hierin zelf hebben, zijn nog erg op zichzelf gericht en vinden het moeilijk om zich in een ander te verplaatsen.
- Kunnen de zes basisemoties (blij, boos, verdrietig, bang, walging, verbazing) bij zichzelf
- herkennen en enigszins beheersen en zich aanpassen aan de situatie, maar hebben soms nog moeite met het herkennen of verwoorden van de echte oorzaak ervan.

Hebben hulp nodig om inzicht in de situatie te krijgen.

- Rollenspel als imitatie helpt om de eigen gevoelens te ontdekken.

Moreel

- Kinderen begrijpen het verschil tussen goed en fout steeds beter. Het geweten begint zich te vormen. Een kind kan zich schuldig gaan voelen als het iets verkeerd heeft gedaan en het opbiechten. Straf en beloning maken duidelijk wat nu precies wel en niet mag.
- Actieve verbeelding, staan open voor bovennatuurlijke zaken.
- Meningingen zijn eenvoudig door de omgeving te beïnvloeden.
- Ze zijn niet in staat om de waarheid bewust te manipuleren op de manier die volwassenen liegen noemen. Vanaf een jaar of vier kunnen ze bewust ja/nee-vragen met een leugen beantwoorden om geen straf of juist een beloning te krijgen, of wanneer ze hier vooraf voor worden geïnstrueerd. Pas rond een jaar of zes gaan ze zelf leugentjes om bestwil verzinnen en gebruiken, bijvoorbeeld om een ander kind te beschermen of om verrassingen te bewaren.

Ontwikkelingsgebieden 6-/7-jarigen

Lichamelijk

- Kinderen beginnen met het wisselen van de tanden.
- De lichaamsverhoudingen van de kleuter zijn veranderd in die van een schoolkind, de kracht neemt toe en de mogelijkheden worden uitgeprobeerd.
- Prestatie gaat een rol spelen. Je laten gelden in de groep, je meten met anderen of meedoen aan een competitie geeft meer zelfvertrouwen en nieuwe energie.
- Het gericht aanleren van diverse motorische vaardigheden is mogelijk in passende activiteiten en met goede instructie.

Verstandelijk/cognitief

- De taal is gegroeid, mede doordat kinderen leren lezen en schrijven.
- Deze leeftijdsgroep kan al inschattingen maken. Ze weten globaal wat ze aan elkaar hebben en wat ze van een ander kunnen verwachten. Hierin wordt nog wel zwart/wit gedacht.
- Ze gaan zichzelf steeds nadrukkelijker vergelijken met anderen, maar de focus ligt hierbij nog op het fysieke.
- Ze doen steeds meer ervaring op met agressief gedrag, conflicten, wedijveren, opkomen voor jezelf en rekening houden met een ander.

Sociaal

- Ergens bij horen en een plek in een groep krijgen, is belangrijk. Er zijn twee werelden. De ene wereld wordt gevormd door jezelf en in relatie tot kinderen; de andere wereld betreft zichzelf beschouwen in de wereld van de volwassenen in het gezin, school en bijvoorbeeld Scouting.
- Deze leeftijdsgroep kan al inschattingen maken. Ze weten wat ze aan elkaar hebben en wat ze van een ander kunnen verwachten.
- Ze gaan zichzelf steeds nadrukkelijker vergelijken met anderen.
- Ze doen steeds meer ervaring op met agressief gedrag, conflicten, wedijveren, opkomen voor zichzelf en rekening houden met een ander.
- De rol en het gedrag in een groep kinderen kan wisselen. Zelfstandig spelen en het uitvoeren van opdrachten is mogelijk.

Emotioneel

- Omgaan met diverse vormen van verlies is moeilijk.
- De verschillen tussen jongens en meiden en denkers en doeners zijn waarneembaar. Er kan steeds meer onderscheid gemaakt worden tussen fantasie en werkelijkheid.
- Kunnen leren hun emoties te verwoorden. Hierdoor leren ze hun emoties onder controle te krijgen en minder impulsief te reageren.
- De eigen identiteit, het zelfbeeld, het zelfvertrouwen en de gewetensontwikkeling krijgen een duidelijkere vorm.

Moreel

- Bevers houden zich strak aan de regels. Regels geven duidelijkheid.
- Bevers laten zich leiden door wat zij prettig of opwindend vinden (goed) en wat zij vervelend vinden, wat pijnlijk is of angst inboezemt (kwaad).
- Maken morele keuzes op basis van directe oorzaak en gevolg (ik sla jou niet, want dan sla jij mij. Ik schreeuw niet, want dan krijg ik ...).

Spelinteresse

De bever is tussen de 5 en 7 jaar oud en leert door te spelen. In het spel leert een kind om te gaan en rekening te houden met anderen. Spelen is van belang om de steeds groter wordende mogelijkheden te ontdekken. Situaties of ingrijpende gebeurtenissen worden nagespeeld, op die manier wordt de realiteit naar de eigen hand gezet en beter begrepen.

Een bever hoeft niet voortdurend onder toezicht te spelen. Een bever kan al wat langer 'achter op het pleintje' met vriendjes spelen, want 'thuis' is binnen handbereik en dat begrip is er. In het spel is een bever spontaan, origineel, en beweeglijk. Het is de leeftijd om te beginnen met het gericht aanleren van vaardigheden als zwemmen, gooien, vangen, voetballen, etc. Er tekenen zich tussen de kinderen onderling grote verschillen af: 'de stoere', 'de stille', 'haantje de voorste'. Ook de verschillen tussen jongens en meiden worden ontdekt.

De bevers genieten van samenspel, maar in teamverband spelen waarbij ieder een eigen rol of taak heeft, is nog wel lastig (bijvoorbeeld bij voetbal gaan ze met zijn allen op de bal af in plaats van zich te verdelen over het veld). Ze zijn goed in het navertellen van verhalen en gebeurtenissen en hebben vooral oog voor details. Een samenhangend verhaal vertellen, lukt niet echt. Fantasie wordt uitgeleefd in het spel. Het verschil tussen fantasie en werkelijkheid loopt nog door elkaar heen. Doordat de fijne motoriek nu veel beter ontwikkeld is, zijn puzzels, Lego, knippen en rijgen leuke activiteiten.

Verschil jongens en meiden

Rond deze leeftijd gaan kinderen het verschil tussen jongens en meisjes ontdekken. De tweedeling tussen jongens en meisjes ontstaat en is erg sterk bij deze leeftijdsgroep. Omdat ze volop bezig zijn met het ontdekken van een eigen identiteit en hiervoor nog deels afhankelijk zijn van de omgeving, wordt het geslacht een belangrijk onderdeel van het zelfbeeld. Jongens doen jongensdingen ('want ik ben een jongen en dus vind ik dat leuk'), meiden doen meidendingen. Het 'label' speelt hierbij een grotere rol dan het 'natuurlijk' onderscheid tussen jongens en meiden. Als je als volwassene iets bestempelt als 'waar meiden mee spelen', zullen vooral de meiden hiervoor kiezen en andersom.

Meiden zijn al vroeg veel vaardiger met taal en zullen dus anderen vragen om iets samen te gaan doen: 'Zullen we?' Ze zoeken naar een soort overeenkomst en proberen conflicten te vermijden. Dat lukt natuurlijk lang niet altijd, maar dan gaan de meeste meiden opnieuw proberen het met elkaar eens te worden. Jongens hanteren eerder een commandotoon als ze iets willen. Ze kunnen daarbij ook dreigen: 'Als je niet..., dan...' Vooral in hun spel vallen dezelfde verschillen op.

Kinderen van deze leeftijd zijn volop bezig met het ontdekken van hun eigen identiteit. Het geslacht speelt hierbij als vaststaande, heldere indeling een grote rol. Niets is zo duidelijk als 'ik ben een jongen/meisje'. Bevers zullen dan ook sterk de neiging hebben hiernaar te handelen. Bij kleuters blijkt dat meiden veel vaker gevraagd worden mee te spelen dan jongens. Meiden kiezen sneller eieren voor hun geld, door te delen en zich te schikken.

Jongens zullen wat meer strijden om 'schaars' spelmateriaal of de 'belangrijkste' rol. Het spel van meiden neigt nogal eens naar het verkennen van verzorgende relaties. In het spel van jongens gaat het veel meer om het vaststellen van de pikorde in de groep, om de baas willen zijn en laten zien wat je allemaal durft. Ze zoeken daarbij ook voortdurend grenzen op. Waarschuwingen van leiding proberen ze daarbij zoveel mogelijk te negeren. Meiden kijken onbewust eerst naar het gezicht van de leiding, voordat ze iets gedurfd gaan ondernemen. Als dat gezicht gevaar of angst uitstraalt, zullen veel meiden van het risicogedrag afzien.

Spelleiding

Algemeen

- Veel verschillende materialen, spelletjes, activiteiten en verhalen aanbieden.
- Geef ruimte voor zelfstandig spelen, zonder inbreng van de leiding; ongedwongen en vrij spelen. Hierbij volg je kinderen in hun spel, zodat je er eventueel op in kunt spelen, bijvoorbeeld door materiaal toe te voegen aan hun spel.
- Introduceer groepsspelletjes, met activiteiten waarbij het samen bezig zijn een belangrijk element is. Zorg dat het aantal spelregels beperkt blijft, maar dat de regels die er zijn duidelijk en voor iedereen hetzelfde zijn.
- De uitleg van een spel moet aansluiten bij de belevingswereld. Je kunt zeggen: 'Hier is je plek', maar beter is te zeggen: 'Hier is je berenhol, als er straks geklopt wordt ga je kijken wie er is'.
- Doe bij elke activiteit voor hoe het moet.
- De activiteiten mogen niet te lang duren.
- Neem niet allerlei verschillende spelvormen op in één activiteit, doe dit liever één voor één.
- Op een groot speelveld of in een grote zaal voelen de kinderen zich verloren. Geef door middel van touwen of stoelen hun speelruimte aan.
- Zorg ervoor dat er ruimte en aandacht is voor ieder kind. Speel hierbij in op de karakters van
- de kinderen: rem af en toe haantjes de voorste af en nodig de stille kinderen uit mee te doen.

Jonge bevers

- Spreek begrijpelijk, gebruik korte zinnen en wees duidelijk, overvraag niet.
- Stel niet te hoge eisen en laat bij corrigerende opmerkingen merken dat je het gedrag of de handeling afkeurt, maar niet de persoon.
- Als de bevers keuzes maken, perk dan het aantal keuzemogelijkheden in. Houd het voor de bevers overzichtelijk.
- Bied leuke, spannende, boeiende en korte activiteiten aan. Voorkom dat het te lang duurt, maar herhaal regelmatig wat de bevers aanspreekt.
- Houd rekening met activiteiten waarbij je moet lezen of schrijven. Gebruik een tekening als alternatief.
- Geef ruimte voor ontdekking, zowel individueel als samen in korte activiteiten, die met variaties herhaald worden.
- Maak bij spelletjes gebruik van fantasierollen, als het daardoor zowel leuker als duidelijker wordt. Houd het echter simpel en gebruik geen ingewikkelde metaforen of meerdere lagen.

Oudere bevers

- Zorg dat je een goed beeld hebt van de verschillende werelden waarmee de bever te maken heeft. Probeer hiermee rekening te houden in de activiteiten, zodat er geen conflicten ontstaan tussen de regels en gebruiken in de andere leefwerelden. Wanneer iets thuis of op school als gevaarlijk wordt bestempeld, dan kunnen ze daar bij Scouting niet snel overheen stappen en zomaar meedoen.
- Het spel is vooral gericht op bewegingsactiviteiten, zoals springen, rennen, klimmen en klauteren, hangen en duikelen aan een rekstok, een tikspel of een kring- en overloopspel.
- Wat is belangrijk (waarden) en welke regels gelden (normen)? De regels maken de wereld beheersbaar, geven duidelijkheid en daardoor krijg je als bever grip op de wereld. Zorg voor een aantal basisregels die te overzien zijn en waar je voor bevers een duidelijk verband naar kunt leggen bij op de situatie toegepaste 'subregels'.
- Zorg voor actie in de activiteiten en laat deze met variaties terugkomen. Herkenning en beheersing geven een gevoel van zekerheid en dat is goed voor het zelfbeeld. Een positief zelfbeeld is belangrijk voor het ontwikkelen van het zelfvertrouwen.
- Geef sturing aan een activiteit, geef instructie en richtlijnen, maar geef ook ruimte om de individuele mogelijkheden te ontwikkelen.

Samenvatting

Kenmerken bever	Type spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none">• Ontdekken• Onderzoeken• Spontaan• Karakters worden duidelijker• Vriendjes• Fantasie	<ul style="list-style-type: none">• Rollenspel• Spontaan en origineel• Beweeglijk• Leren doorspelen• Creatief• Samenspelen• Fantasiespel	<ul style="list-style-type: none">• Aanleren vaardigheden• Niet te lange spelen• Geef voorbeelden• Gebruik fantasie• Veel variatie• Veel bewegen• Gebruik thema's of verhalen• Fysieke grenzen verleggen• Eenvoudige regels

Welpen

Inleiding

De leeftijd van welpen loopt van 7 tot 11 jaar (groep 4, 5, 6 en 7 van de basisschool). Dit is de fase van het schoolkind, een periode waarin de groei en ontwikkeling meestal 'redelijk' rustig verlopen. In het vorige schema van de 6- tot 7-jarige bevers is te lezen welke kenmerken deze groep heeft bij de overgang van bever naar welp. Een welp maakt onderdeel uit van een speltak die zich kenmerkt door grote onderlinge verschillen. De jongsten kunnen zich echt nog wat verloren voelen in de groep en de oudsten doen al mee met de 'grote jongens en meiden'. De oudste en de jongste welpen schelen gemiddeld vier jaar van elkaar; dat is een lange ontwikkelingsperiode. Daarom is de ontwikkeling van de welp gesplitst in drie groepen: 7- tot 8-jarigen, 8- tot 9-jarigen en 9- tot 11-jarigen.

Ontwikkelingsgebieden 7- en 8-jarigen

Lichamelijk

- In de groei en de ontwikkeling is een toename van lichaamskracht te zien.
- De coördinatie van de zintuigen, het lichaam, de kracht en de omgeving laten een explosie aan bewegingsmogelijkheden toe.
- Hierdoor is de individuele actie nu ook mogelijk in groepsverband.

Verstandelijk/cognitief

- Er is sprake van bewustzijn en bewustwording van het eigen kennen en kunnen en de betekenis hiervan in relatie tot anderen.
- De concentratie neemt langzaam toe en de spanningsboog wordt groter, waardoor langer bezig zijn met een activiteit mogelijk is. Maar er is nog wel vraag naar veel variatie.
- Het kind kan droom en werkelijkheid van elkaar onderscheiden.
- De belevingswereld wordt een stuk groter. Er ontstaat een grote nieuwsgierigheid naar onbekende dingen en werelden. In het bekende wordt meer het hoe en waarom gezocht.
- Leren lezen, schrijven en eenvoudige optel- en aftreksommen maken.
- Zoeken oplossingen nog vooral op basis van tastbare zaken, maar kunnen al wel bepaalde voorstellingen maken ('stel je hebt een ... en daarmee wil je ...').
- Begrijpen nog niet alles van de wereld om zich heen, en gebruiken fantasie om de ontbrekende kennis aan te vullen tot een 'logisch' geheel: fantasie en werkelijkheid lopen soms door elkaar.

Sociaal

- Willen ergens bij horen, een plek hebben in de groep, maar het verdelen van de groepsrollen is erg moeilijk. Een kind zoekt evenwicht in de verschillende werelden waarin het kind rollen toebedeeld krijgt, heeft of zou willen hebben. Ook krijgt een kind te maken met oordelen en vooroordelen.
- Hebben nu inzicht in het feit dat mensen niet alleen fysiek verschillen, maar ook verschillen in karakter en interesses.
- Kinderen worden zelfredzaam als het gaat om persoonlijke verzorging, al moeten ze er nog wel aan worden herinnerd.
- Leren dat twee mensen ergens soms verschillend over iets kunnen denken.

Emotioneel

- Kunnen nu de belangrijkste emoties onderscheiden en bij zichzelf benoemen. Er is ook steeds beter inzicht in de oorzaak van een bepaald gevoel, hoewel vaak alles al dan niet terecht aan een directe aanleiding ('de druppel') wordt gekoppeld. Als er geen duidelijke oorzaak is voor een negatieve emotie, wordt soms een reden aangewezen die 'het makkelijkste voor handen is'.
- Kunnen nog erg schommelen: het ene moment zijn ze volledig overstuurd, het andere moment schaterlachen ze weer. Kinderen kunnen hun emoties niet altijd reguleren en kunnen erdoor worden overmand. Volwassenen zijn nodig om dit in goede banen te leiden.
- Krijgen specifieke, persoonlijke interesses en voorkeuren die zichtbaar worden in verzamelingen, kleding, spel, etc.

Moreel

- De jongste welpen houden zich strak aan de regels. Regels geven duidelijkheid.
- Ze letten ook op of andere kinderen zich aan de regels houden, zo niet dan zullen ze vaak klikken.
- Welpen houden zich aan de regels (niet vals spelen) om problemen te voorkomen.
- Kunnen op langere termijn denken wat betreft straf en beloning (als je nu dit doet, mag je morgen ..., als de leiding nu boos wordt, mag ik volgende week misschien niet...).
- Verwonderen zich over bijzondere dingen en gaan zich afvragen waarom dingen gebeuren.
- Beginnen de basis te leren van de religie van hun gezin.
- Het kind beseft dat iemand die dood is nooit meer terugkomt en gaat daardoor nadenken over zijn of haar eigen kwetsbaarheid.

Ontwikkelingsgebieden 8- en 9-jarigen

Lichamelijk

- Nu de lichaamskracht vergroot, wordt krachtmeting een deel van de competitie.
- Kunnen steeds beter fysiek anticiperen en afstanden inschatten, waardoor bijvoorbeeld balspelen een stuk dynamischer worden.
- De actieradius wordt groter door fietsen, skaten en het beoefenen van sporten in sportclubs.

Verstandelijk/cognitief

- Kinderen nemen steeds meer dingen waar en krijgen op school meer vakken aangeboden, waardoor hun interesses geactiveerd worden.
- Zij willen onderzoeken en ervaren, gaan dieper in op onderwerpen en zoeken achterliggende bedoelingen. Er worden veel waarom-vragen gesteld.
- Begrijpen de verschillende geldwaarden van munten en briefjes.
- Ze gaan de gevolgen van een actie onderzoeken en kunnen een beetje vooruit denken. Wat zou er kunnen gebeuren als ...

Sociaal

- Winnen en verliezen, moet je leren. Dit is bepalend voor je aanzien in de groep.
- Kinderen vanaf 8 jaar hebben door dat je meer bereikt als je jezelf iets meer bescheiden opstelt.
- Het verwerven van een plaats en van status binnen een groep geeft vaak een nabootsing van het gedrag van de meest actieve of dominante groepsleden. Dit gaat soms gepaard met stoer doen of indruk maken (en een verhoogd veiligheidsrisico).

Emotioneel

- Kinderen weten wat ze kunnen, wat mag en waar grenzen liggen.
- Ze hebben een redelijke dosis zelfvertrouwen.
- Ze willen meer dingen zelfstandig doen

Moreel

- Kinderen zijn in staat om feedback te geven en te ontvangen van mensen die dichtbij hen staan.
- Begrijpen dat er op Scouting soms hele andere regels gelden dan bijvoorbeeld thuis of op school.
- Maken zich druk om de wereld om hen heen, bijvoorbeeld over het klimaat of over dierenleed.
- Krijgen door dat er kinderen zijn die het minder goed getroffen hebben (wanneer duidelijk zichtbaar: armoede, beperkingen, etc.).
- Onder invloed van ouders, leraren en media nemen de vooroordelen toe.
- De gewetensontwikkeling komt op gang.
- Regels die binnen de eigen religie gelden, kunnen als erg zwart-wit en allesoverheersend worden gezien. Het is soms moeilijk te begrijpen dat er kinderen met andere achtergronden zijn.

Ontwikkelingsgebieden 9- tot 11-jarigen

Lichamelijk

- Het buitenspel blijft belangrijk en beantwoordt aan de behoeften.
- De fijne motoriek breidt zich uit en wordt duidelijk in activiteiten als schrijven, creatieve activiteiten en het maken van constructies.
- Verschillende lichaamsdelen zijn nu in verhouding. Het kind zit lekker in zijn vel.

Verstandelijk/cognitief

- Belangstelling voor thema's krijgt vorm in spreekbeurten en verhalen.
- Belangstelling voor verzamelen, techniek, natuur, mechaniek, codes en geheimschrift groeit.
- Fantasie en werkelijkheid hebben een eigen plaats gekregen.
- Kinderen van deze leeftijd gaan meer beredeneren, rationaliseren en met elkaar overleggen.

Sociaal

- Behoefte aan groepsactiviteit is en blijft belangrijk.
- De uitdaging moet nu meer in de moeilijkheidsgraad gezocht worden. Vriendschappen worden duurzamer en steeds meer gebaseerd op voorkeuren voor bepaalde karaktereigenschappen of gedeelde interesses (in plaats van 'daar speel ik het meeste mee, omdat het zo uitkomt').
- Jongens en meiden gaan zich zelf profileren en tegen elkaar afzetten: de jongens tegen de meiden, waarbij grenzen worden opgezocht; verschillen en grenzen zijn of worden zichtbaar.
- Op zoek naar sociale identiteit: hoe zien anderen mij?
- Er ontstaat een behoefte aan privacy, een eigen mening. Ze willen serieus worden genomen.
- De term 'kinderachtig' komt voor het eerst voorbij en uit zich in bijvoorbeeld speels verzet tegen themafiguren ('Ik weet heus wel dat jij ... bent').
- De oudste welpen krijgen een medeverantwoordelijkheid voor de jongere kinderen.

Emotioneel

- Waar het kind eerder bang was voor fantasiewezens als draken en krokodillen onder het bed, ontstaat nu angst voor reële zaken als oorlog en geweld.
- Leren emoties reguleren en het uiten ervan (zo nodig) vermijden of uitstellen.
- Het kind leert een breder palet aan emoties (jaloezie, teleurstelling, schaamte) begrijpen en herkennen bij anderen en kan erop inspelen.

Moreel

- De oudere welpen gaan begrijpen dat regels een reden hebben. Regels zijn er 'voor het algemeen nut'. Iedereen moet zich er aan houden, want 'stel dat iedereen zou besluiten dit niet te doen...'.
 - Ze gaan begrijpen dat regels 'slechts' afspraken zijn en niet in steen staan gebeiteld.
 - Je kunt er dus over onderhandelen en sommigen zullen dat ook uitgebreid gaan doen.
 - Worden meer zelfsturend.
 - Ze gaan nadenken over onderwerpen die te maken hebben met rechten en plichten en ze kunnen zichzelf vergelijken met bijvoorbeeld kinderen in andere landen of kinderen in Nederland die het anders hebben dan zijzelf.
- Oudere welpen staan steeds vaker kritisch staan tegenover regels die worden gesteld. Ook kan een welp zich gaan schamen voor de manier waarop ouders zich gedragen.

Spelinteresse

In deze leeftijdsperiode maken de kinderen een hele ontwikkeling door. Door toename van lichaamskracht en coördinatie oefent het kind, dat een sterke behoefte heeft aan beweging, vele nieuwe vaardigheden: duikelen, stoeien, in bomen klimmen, hinkelen, werpen en vangen. Deze vaardigheden worden ook wel de grondvormen van het bewegen genoemd. Daarbij kan een beweging eindeloos worden herhaald, zoals duikelstangen of schommelen. De bewegingen worden meer gecoördineerd en verfijnd. Het blijft moeilijk om lang geconcentreerd achter elkaar met iets bezig te zijn, maar in hun spel worden activiteiten wel langduriger volgehouden en daarbij vaak complexer qua regels en fantasie.

Samen spelen, het optrekken met vriendjes uit de buurt, is belangrijk. Kinderen in deze leeftijd vormen wel vriendenclubjes en krijgen daarbinnen voorkeuren, maar vriendschappen zijn nog niet zo sterk, standvastig en intiem als vanaf 11 of 12 jaar.

In deze leeftijd leert het kind verder omgaan met groepsverhoudingen – de sterke leider, de meelopers – en moet het ook zelf voor zijn of haar plaats gaan knokken. Voor het eerst komt ook voorzichtig het prestatievermogen naar voren: een kind meet zijn of haar mogelijkheden met die van een ander.

Het kind heeft nog veel fantasie en de drang om de wereld te ontdekken leidt tot prachtige spelen die eindeloos kunnen duren. Bijvoorbeeld geheime hutten, oorlogje, ziekenhuisje, of toneel spelen. Ook worden er spelletjes gespeeld die enigszins aan spelregels gebonden zijn, zoals knikkeren, tikkertje of verstoppertje. Activiteiten die de welp verder onderneemt, zijn bijvoorbeeld schrijven, eigen verhalen maken, handenarbeid, lezen, technisch Lego, denkspelletjes en gezelschapspelletjes.

De interesse van welpen in de wereld is enorm. Ze zijn zeer leergierig en willen weten hoe dingen werken. Het is de leeftijd waarop ze eigen hobby's krijgen, verzamelingen aanleggen en over zeer gespecialiseerde onderwerpen veel weten te vertellen.

Verschil jongens en meiden

Waar het bij bevers nog vooral om de eigen identiteit draait, begint het bij welpen belangrijk te worden om ergens bij te horen. Je geslacht 'bepaalt' niet alleen wat je doet ('Ik ben een jongen, dus ik speel met auto's', 'moeders zorgen voor baby's'), maar ook bij welke groep je hoort. Jongens horen bij jongens, meiden horen bij meiden. Kinderen van het andere geslacht zijn daarom 'maar stom', net als activiteiten die stereotype zijn voor het andere geslacht.

Er zijn veel overeenkomsten in behoeftes en talenten; de overeenkomsten zijn in deze speltak groter dan de verschillen. De verschillen liggen vooral in de omgang met elkaar.

Jongens zoeken veiligheid via competitie met de ander. Het is voor jongens belangrijk om te weten wat ze waard zijn in vergelijking met anderen. Niet om altijd de beste te zijn, maar om je positie te kennen. Dat geeft rust en veiligheid. Jongens zoeken graag onderling de competitie in fysieke uitdagingen, terwijl meiden hier vaak wat onzekerder in zijn en graag als team de overwinning delen.

Jongens zijn beweeglijker dan meiden. Ook is de fijne motoriek minder goed ontwikkeld. Meiden zullen hierdoor activiteiten als knutselen langer volhouden dan jongens, hier wat preciezer in zijn en veel aandacht besteden aan details. Jongens zijn sneller tevreden (of gefrustreerd als het niet gelijk lukt) en onderzoeken bij deze activiteiten vaker een 'alternatieve' manier om materialen te gebruiken of het resultaat 'jongensachtiger' te maken. Dit stimuleert ook hun creativiteit. Jongens zoeken graag onderling de competitie in fysieke uitdagingen, terwijl meiden hier vaak wat onzekerder in zijn en graag als team de overwinning delen.

Het groepsproces bij jongens en meiden werkt ook anders. Voor meiden is de veiligheid in de groep belangrijker en daarom overleggen ze eerst, sluiten compromissen en maken ze afspraken over wie wat gaat doen. Daardoor hebben ze vaak ook een beeld van het eindresultaat. Jongens zoeken veiligheid in competitie of rangorde en deze strijd gaat ook door bij samenwerkingsopdrachten.

Jongens overleggen daarom luidruchtiger en laten elkaar niet altijd uitpraten. Omdat jongens ook nog wat impulsiever zijn, is er als ze aan de slag gaan slechts een grof idee van het eindresultaat. Iedereen gaat zelf met iets aan de slag, waarvan hij denkt dat het zo afgesproken is. Dat wordt dan in een later stadium in elkaar gepast tot een 'collage van onderdelen'. Dit wordt bij jongens zo geaccepteerd, terwijl het door meiden sterk wordt afgekeurd als er zonder overleg van het plan wordt afgeweken.

Spelbegeleiding

Algemeen

- Welpen zijn ondernemend, ze willen veel leren en kunnen. Bied daarom een grote verscheidenheid aan activiteiten en spelletjes aan. Ze willen uitgedaagd worden, maar ze willen zichzelf ook af en toe bewijzen in activiteiten waar ze al goed in zijn (dat is dus voor iedere persoon anders).
- Breng veel variatie in de activiteiten aan en besteed niet te veel tijd aan uitleggen maar laat ze de activiteit doen.
- Terugkomende en herkenbare activiteiten (vooral de populaire) worden enthousiast ontvangen en geven zelfvertrouwen, maar plan die niet teveel of te kort op elkaar en breng subtiele variatie aan met bijvoorbeeld thema, locatie of materiaal.
- Kom tegemoet aan de bewegingsdrang. Veel bewegen dus!
- Groepsspelletjes worden prachtig gevonden. De jongsten moeten dit echter nog echt leren. Houd hier rekening mee! Vooral het voor het eerst samenspelen als team is lastig. Bij voetbal hangen ze met een hele kluit om de bal. De oudere kinderen hebben meer gevoel voor tactiek en samenspel.
- Doe bij elke activiteit voor hoe het moet, of laat welpen die de activiteit al kennen of het begrijpen dit doen (het 'plaatje').
- Geef het spel een duidelijk einde, dit kan bijvoorbeeld door het aanwijzen van een winnaar.

- De welpen hebben de neiging steeds maar door te gaan met hun activiteiten. Het is daarom
- prettig dat de leiding de grenzen aangeeft en stopt op het hoogtepunt. Zorg voor rustpunten in
- het programma (bijvoorbeeld theedrinken, een concentratiespel of vertel een verhaal).
- Er is nog veel fantasie in hun spel. Maak daarom gebruik van het Jungleboekthema. Thema's die je zelf verzint, kunnen hier dan goed op aansluiten. Zorg dat de thema's in avontuurlijke verhalen worden verwerkt. Doe een appèl op hun creativiteit en expressie.
- Regels zijn bespreekbaar, maar wel voorafgaand aan de activiteit. Houd tijdens de activiteit altijd de vooraf gestelde regels aan. Leg bij verandering van de regels het spel altijd even stil, zodat het goed duidelijk is. Dit voorkomt frustratie en gevoelens van 'oneerlijk' en 'voortrekken'. Regels kun je opbouwen in de loop van de tijd.

Omdat je uiteindelijk toch allemaal dezelfde activiteiten doet en de welpen luisteren naar dezelfde uitleg, is het van belang te weten in een persoonlijke benadering een iets andere invalshoek te gebruiken in de verschillende leeftijdsfasen.

Invalshoek 7- en 8-jarigen

Zorg voor uitdagingen, variatie en kom tegemoet aan de fantasie en bewegingsdrang. Wees duidelijk bij de uitleg en spreek regels af. Dit geeft houvast. Controleer of de uitleg is begrepen. Varieer regelmatig de groepssamenstelling waardoor het kind zich leert aanpassen, alle groepsleden leert kennen en niet altijd in het winnende of verliezende team zit. Deze leeftijdsgroep moet nog leren verliezen. Leg de nadruk bij het team en de activiteit, in plaats van de individuele prestaties (dit team was als eerste klaar, in plaats van dit team was sneller of heeft beter zijn best gedaan).

Invalshoek 8- en 9-jarigen

Bied een breed programma aan met veel spelmogelijkheden. Niet alleen competitie is belangrijk, maar ook samenspel waarvoor gezelschapsspellen, zang-, raadsel- en reactiespellen geschikt zijn. Geef sturing aan de groep. De behoefte aan zelfstandigheid is groot, dus laat ze meehelpen bij bijvoorbeeld het klaarzetten en het voordoen van al bekende activiteiten voor de nieuwe welpen.

Invalshoek 9- tot 11-jarigen

Geef opdrachten en bied ruimte voor ontdekkingen, fantasie en dadendrang in het kader van 'verkennen'. Geef de richting aan, bied ondersteuning en geef begeleiding waar nodig. Wees je bewust van de ontwikkeling van de jeugd, de groepsdynamica en sluit je ogen niet als iets moeilijk of lastig is om op te pakken. Zaken als buitensluiten en pesten beginnen op deze leeftijd. Maak dit bespreekbaar in het leidingteam. Geef oudere welpen meer verantwoordelijkheid in de ondersteuning van de jongsten, voor het materiaal en bij het uitleggen van bekende activiteiten.

Samenvatting

Kenmerken welp	Type spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none"> • Vriendjes • Groepsrollen • Zelfstandiger • Ontdekken woonomgeving • Veel willen weten • Samen doen belangrijk • Fantasie • Creatief • Actief 	<ul style="list-style-type: none"> • Fantasie in het spel • Spelregels meer toepassen • Bewegen is belangrijk • Bewegingen herhalen • Coördinatie verfijnder • Gezelschapsspelen • Dingen zelf maken, zelf doen • Technieken en vaardigheden willen leren • Competitie in teams 	<ul style="list-style-type: none"> • Veel variaties aanbieden • Veel bewegen • Duidelijke leiding nodig • Voorbeelden geven • Nieuwe activiteiten aanbieden • Fantasie, thema's gebruiken • Houd je als leiding ook aan de regels

Scouts

Inleiding

Scouts hebben de leeftijd van 11 tot 15 jaar (groep 8 van basisschool en leerjaar 1, 2 en 3 van het voortgezet onderwijs). Deze leeftijdsfase en de ontwikkelingsfase van prepuberteit en de puberteit is voor elke ouder en leidinggevende een uitdaging. Een fase waarin de behoefte aan zelfstandigheid groeit, veel praten met vrienden centraal staat en de mening van ouders en leiding niet altijd op prijs wordt gesteld. Enerzijds willen zij nieuwe ervaringen opdoen en dingen anders doen, maar anderzijds geven vaste gewoontes en rituelen duidelijkheid en zekerheid. Op dit vlak opereren vraagt creativiteit, energie en vooral geduld. In deze groep komt de overgang van de basisschool naar voortgezet onderwijs aan bod. Omdat dit een scheiding aangeeft, wordt dit verwerkt in het onderstaande schema.

Door de welstand waarin wij leven (denk aan voeding) is voornamelijk de lichamelijke puberteit vervroegd in vergelijking met vijftig jaar geleden.

Ontwikkelingsgebieden 11- en 12-jarigen

Lichamelijk

- Voorkeur voor buitenspel, als het kan in competitievorm. Ook jongens tegenover meiden. Er is wel een verschil in soorten van competitie tussen jongens en meiden. Jongens zoeken meer naar fysieke competitie, meiden willen graag meer samenwerking erin.
- Zij kennen hun eigen kracht, energie en mogelijkheden en maken daar dankbaar gebruik van.
- De hormonen gaan opspelen, lichamelijke veranderingen worden duidelijk.
- Het verschil in ontwikkeling tussen jongens en meiden is zichtbaar; waar de meiden al in de puberteit komen, zijn de jongens nog niet zo ver.
- De persoonlijke verzorging kan bij jongens wel eens te wensen over laten en is niet belangrijk of juist héél belangrijk bij meiden.

Verstandelijk/cognitief

- Realiteitszin en reëel denken, leiden tot abstract denken (over onderwerpen die je niet in het echt kunt zien, voelen of met andere zintuigen waar kunt nemen). Dit past bij de schoolse vaardigheden die gevraagd worden.
- Zelfkennis groeit mede door het bewustzijn en worden van het eigen kennen en kunnen.

Sociaal

- Thuis is en blijft de basis van waaruit de jongere scout experimenteert en opereert.
- Grenzen in relaties worden gezocht, verlegd, kritisch bekeken, overdacht en er wordt op gereageerd.
- De sociale vaardigheden laten nu meer vormen zien. Dit houdt verband met de groei van mensenkennis en het toepassen van die kennis.
- Het zelf doen en aantonen dat het kan, krijgt zowel individueel betekenis als in groepsverband. De betekenis van de groep is heel belangrijk en kan veel invloed hebben.
- Tussen 10 en 12 jaar leren kinderen rekening houden met de belangen van anderen. Vaak handelen ze volgens het give and take-principe: als jij wat voor mij doet, doe ik wat voor jou.

Emotioneel

- Het zelfbeeld, het zelfvertrouwen en de mate van zelfstandigheid laten zien hoe sterk het kind in het leven staat.
- Vriendschappen kunnen heel intensief zijn en de eerste verliefdheid komt voor.
- Onder invloed van lichamelijke veranderingen, andere relaties met leeftijdsgenoten, toegenomen verantwoordelijkheden, toenemende druk van ouders en de confrontaties met eigen (on)mogelijkheden en beperkingen ontstaat een periode van emotionele instabiliteit en een verminderd zelfvertrouwen.
- Zaken als faalangst, compensatiegedrag, niet gemotiveerd zijn, 'pester' zijn of gepest worden, is afhankelijk van de mogelijkheden van een individu, maar ook van de reacties van de omgeving.
- Begin van een volledig ontwikkeld concept van eigenbelang, zelfrespect en hoe anderen tegen hem of haar aankijken (vooral leeftijdsgenoten).
- Begrijpen dat eenzelfde situatie bij verschillende personen verschillende gevoelens teweeg kan brengen en dat dit zelfs bij eenzelfde persoon kan variëren.

Moreel

- Scouts begrijpen heel goed waarom er regels zijn, maar een regel moet wel nuttig zijn.
- Een regel waarvan ze het belang (nog) niet inzien, zullen ze niet serieus nemen.
- Scouts in deze leeftijd beginnen tegenstellingen in de wereld, in het geloof en andere belangrijke zaken te zien. Ze zullen de volwassenen confronteren en vragen stellen over deze tegenstellingen.
- Scouts gaan regels ter discussie stellen.
- Ze zien in dat sociale regels er zijn om het leven overzichtelijk te houden.
- Ze kunnen soms zo in iets opgaan, dat ze de regels totaal vergeten.
- Scouts kunnen keuzes maken op basis van hun geweten ('Wat gij niet wilt dat u geschiedt ...').

Ontwikkelingsgebieden 12- tot 15-jarigen

Lichamelijk

- Er is een groeispurt te zien, waarbij de lichamelijke groei in sprongen gaat, voornamelijk met betrekking tot de lengte. Hierdoor raakt de puber letterlijk en figuurlijk uit zijn evenwicht en wordt hij of zij slungelig en onhandig.
- In deze periode bereiken ze de vruchtbare leeftijd (menstruatie, zaadlozing).
- Bij jongens is er een snelle ontwikkeling van spieren. Ze worden (gemiddeld) sneller en sterker dan meiden.

Verstandelijk/cognitief

- Doordat verschillende delen van de hersenen zich op verschillende momenten ontwikkelen in deze periode, kunnen scouts in deze periodes minder rationeel en meer emotioneel en gevoeliger reageren.
- Door deze ontwikkeling in de hersenen zijn ze erg bezig om directe behoeften te bevredigen en hebben ze hun impulsen niet onder controle. Hebben ze zin in ijs, dan willen ze meteen een ijsje kopen.
- Bovendien kunnen ze nog niet goed plannen. Het besef dat ze bijvoorbeeld iets moeten voorbereiden voor Scouting en dus ruim op tijd moeten beginnen, is nog niet zo aanwezig.

Sociaal

- De overgang naar de middelbare school betekent veel nieuwe ervaringen opdoen. Alles wat vertrouwd was, loslaten. Ze krijgen te maken met een nieuwe groep, nieuwe vakken, meer docenten en een andere manier van leren.
- Het proces van losmaken wordt duidelijk. Er moeten steeds veel en nieuwe keuzes gemaakt worden, die van invloed zijn op de toekomst en derhalve grote consequenties hebben.
- Meer omgaan met leeftijdsgenoten en meer buitenshuis verblijven, hoort ook bij dat proces.
- Ze zijn in staat om gezamenlijke beslissingen te nemen en regels op te stellen in een groep en zich daaraan te houden.
- Het zich conformeren aan een groep, het erbij horen, biedt steun bij alle onzekerheden. Het kan leiden tot onbegrip van volwassenen en conflicten met die volwassenen.
- Kunnen luisteren naar andere meningen en hier op een respectvolle manier mee omgaan, ook als dit een andere mening is.

Emotioneel

- De seksuele rijping kan een gevoel van schaamte tot gevolg hebben. Het gaat vooral om de persoonlijke beleving. Deze is heel bepalend en de door de puber zelf bepaalde maatstaven kunnen een minderwaardigheidsgevoel of onzekerheid tot gevolg hebben.
- Eigen ideeën, keuzes en beslissingen worden medegedeeld, beargumenteerd en al dan niet met toestemming uitgevoerd.
- Herkennen in zichzelf de neiging tot eenzaamheid, verlegenheid, rebellie en leren hiermee omgaan.
- Zijn zich bewust van pesten en de effecten van pesten.
- Kunnen gevoelens, aspiraties en zorgen delen met groepsgenoten.
- Al deze ervaringen hebben motivatie of demotivatie tot gevolg. Hierdoor wordt de zelfbeoordeling, de zelfkritiek en daarmee de zelfbetekenis beïnvloed. De realiteitszin kan zelfs vertekend worden of zijn.
- Snappen waarom verschillende situaties bij verschillende mensen verschillende gevoelens teweeg kunnen brengen en kunnen dit ook enigszins voorspellen en ernaar handelen. Ze snappen ook dat eenzelfde persoon soms verschillend kan reageren, omdat er vaak meer dan één factor meespeelt.

Moreel

- Het is belangrijk dat scouts regels zien als die van henzelf.
- Ongewenst gedrag kan worden bediscussieerd, omdat scouts in staat zijn de eigen fouten en gevolgen ervan in te zien. Ook kunnen er afspraken voor in de toekomst worden gemaakt.
- Hoewel de regels bekend zijn, is het soms moeilijk voor hen zich aan regels te houden als de sociale druk groot is of als ze opgaan in een spel. Spelregels worden wel eens creatief omzeild (om te winnen of gewoon als uitdaging).
- Meninge van leeftijdsgenoten en de eigen sociale groep worden belangrijker dan die van volwassenen.
- Bezig met en erkenning krijgen voor prestaties, ervaringen of dingen die bereikt zijn.
- In staat zijn om gevolgen te verbinden aan (eigen) levensbeschouwelijke keuzes (bijvoorbeeld bidden voor het eten) en deze ook ter discussie te stellen.
- In staat zijn om alleen of met de ploeg deel te nemen of een bijdrage te leveren aan een levensbeschouwelijke aandacht.

- Zelfstandigheid, 'volwassen worden' en een gevoel van onafhankelijkheid zijn erg belangrijk in het losmakingsproces. Dit kan leiden tot 'volwassen gedrag' tegen de regels in (te laat thuiskomen, roken, drinken, etc.).

Spelinteresse

In deze leeftijdsgroep ontstaan hechte vriendengroepen. Eigen groepjes die samen sporten, hobby's hebben of lekker kletsen in de eigen kamer. Het is belangrijk om ergens bij te horen en echt interesse te hebben voor elkaar.

Groepswork komt veel aan bod; zowel competitieve spelen, teamspelen gericht op samenwerking of samen werken aan een opdracht, zoals samen een veldkeuken bouwen. Ze leren gemakkelijk nieuwe dingen en willen veel zelf kunnen. Ze moeten dit vooral ook (aan anderen) laten zien.

Prestaties leveren, is belangrijk. Vaak gaat het nog meer om de groepsprestaties dan om individuele competitie. Soms is er ook een periode van klungeligheid door de snelle groei, maar uiteindelijk kunnen scouts lichamelijk enorm veel; ze zijn lenig, snel en ze overzien de ruimte. Bewegingen zijn daardoor veel gericht; ze kunnen uren bezig zijn om iets onder de knie te krijgen (bijvoorbeeld koppen, spagaat maken, hiphop dansen, etc.). Ze houden van spelen met spelregels, maar deze moeten wel uiterst rechtvaardig worden gehanteerd.

Ze zijn in voor allerlei verschillende activiteiten. Als het niet te kinderachtig wordt gepresenteerd, zijn ze voor heel veel dingen warm te krijgen.

Het is heerlijk om er met een groepje alleen – dus zonder leiding – op uit te trekken.

Speurtochten, hikes of op de fiets naar het kampterrein. Het zorgen voor jezelf – kamperen, koken, een eigen plek maken – vinden ze prachtig, al hebben ze er soms nog veel aanwijzingen bij nodig.

Scouts zijn sterk gericht op de realiteit: het spel moet niet te fantasierijk worden. Thema's worden gebruikt als rode draad. Daarnaast slaan informatieve en samenwerkingsactiviteiten enorm goed aan. Dit heeft direct te maken met de vorming van waarden en normen.

Verskil jongens en meiden

Het verschil in de ontwikkeling tussen jongens en meiden is bij deze speltak het grootst.

Meiden liggen soms wel twee jaar voor in hun ontwikkeling ten opzichte van jongens.

Jongens zijn baldadig, stuiten en duwen elkaar, pakken elkaars spullen af, duwen elkaars stoel weg, willen 'even' iets tussendoor doen. Meiden 'frutten' overigens ook aan elkaar, maar dat fysieke contact is veel kleiner. Ze zijn over het algemeen rustig en zitten vaker bij elkaar. Het competitie-element is heel belangrijk bij jongens, dan gaan ze harder werken. Competitie zit in jongens. Ze vergelijken zich met elkaar, ze juttten elkaar op. Ze zijn gevoelig voor opmerkingen als: in de andere groep doen ze het beter. Ze zijn gevoelig voor de directe beloning, het scoren. Soms koste wat het kost. Competitie bij meiden bestaat ook, maar is subtieler: ze willen als groep winnen, met als beloning het gevoel van goed te hebben samengewerkt en zich voor de groep te hebben bewezen.

Hun doelen liggen vooral sociaal: ze willen de 'liefste' en de 'populairste' zijn.

Jongens komen uiteindelijk tot hetzelfde resultaat als meiden, maar via een andere weg.

Ze zijn chaotischer, impulsiever, praktischer. Jongens zijn ook opportunistischer: ze kunnen gewoon ergens aan beginnen, niet helemaal wetend waar het schip strandt.

Meiden kiezen meer voor structuur en zullen er eerder iets over zeggen als je daarvan afwijkt. Als iets niet lukt, zoeken meiden eerder externe oorzaken om aan te geven waarom het niet gelukt is. In hun vriendschappen zijn jongens meer praktisch dan meiden: 'Jij liegt niet tegen mij en ik lieg (dan) niet tegen jou'. Ongenoegen wordt direct geuit. Als je aan meiden vraagt wat ze belangrijk vinden aan een vriendschap, noemen ze dat vriendinnen steunen elkaar steunen en dat vriendinnen geen geheimen voor elkaar hebben.

Meiden hebben meer behoefte aan verbondenheid met seksegenoten, tenminste op psychisch niveau. Meiden zoeken eerder bevestiging en delen meer met elkaar. Dat verklaart waarom de vaste kern zich vaak beperkt tot één of twee vriendinnen. Meidenvriendschappen zijn ook veel complexer: samenklitten in groepjes, anderen buitensluiten, elkaar manipuleren, aantrekken-afstoten, aardig doen behalve tegen..., dreigen: 'als jij met haar speelt, dan ben ik je vriendin niet meer', elkaar negeren, uitlachen of in de steek laten, aardig één-op-één en onaardig in een groep, naar elkaar staren, onderling fluisteren, briefjes doorgeven, iemands uiterlijk voorzien van ongevraagd commentaar, vriendjes afpikken... en dit alles buiten het zicht van volwassenen!

Jongens hebben een duidelijke opdracht nodig om aan het werk gezet te worden en aan het werk te blijven. Ze haken af wanneer ze het overzicht kwijtraken. Dat betekent dat een instructie dus meer stapsgewijs opgebouwd moet worden. Het bieden van structuur werkt goed voor scouts. Voor meiden kan de opdracht opener zijn, waarin een natuurlijk rustmoment als prettig wordt ervaren. Samen theedrinken, werkt bij meiden beter dan bij jongens. Voor jongens is variatie belangrijker dan voor meiden. Jongens kiezen bij een activiteit voor de inhoud, meiden kiezen eerder voor de anderen met wie ze iets samen gaan doen.

Ook als het gaat om straffen of belonen is er bij deze leeftijd een verschil in behoefte tussen jongens en meiden. Jongens hebben behoefte aan duidelijkheid en streng optreden. Grenzen worden opgezocht om 'stoer' te zijn en daarom is het voor jongens belangrijk dat het bewust over de grenzen gaan door de groep niet als 'stoer' wordt gezien en dat de straf ook niet 'stoer' is. Beloning is er in de vorm van meer vrijheid en complimenten over vaardigheden. Meiden worden graag sociaal gewaardeerd, voelen sociale 'afkeuring' als straf en willen graag ook aandacht voor de externe omstandigheden. Grenzen worden opgezocht voor sociale acceptatie en 'overtredingen' hebben daar ook vaak mee te maken. Meiden beroep je op hun verantwoordelijkheid vanuit karakter en waar ze goed in zijn ('Dat is toch niets voor jou?'). Hoewel duidelijk moet zijn dat het ongewenste gedrag het meisje absoluut geen 'beter persoon' maakt, moet het meisje weten dat je het gedrag afkeurt en niet haar persoon ('maar de volgende keer kun je het beter zo aanpakken...').

Spelleiding

Algemeen

- Bied veel activiteiten aan die inspelen op samenwerking en groepswork.
- Daag scouts uit om prestaties te leveren samen met anderen, en niet ten koste van anderen. Geef ze de kans om hun persoonlijke talenten en vaardigheden voor de groep in te zetten.
- Geef tactische aanwijzingen. Gebruik spelregels en wees rechtvaardig in het hanteren van die regels.
- Een grote verscheidenheid aan activiteiten is uitdagend. De scouts willen veel weten en kunnen. Technieken en vaardigheden spreken hen enorm aan. Als leidinggevende moet je hiernaast ook de spelkant en hun fantasie en creativiteit blijven aanboren.
- Voorkom dat scouts zich betutteld voelen. Leg niet overdreven uit en gebruik geen 'kinderachtige' metaforen. Houd het bij de basis en probeer met indirecte en strategische vragen te toetsen of deze basis is begrepen ('dus als dit en dit gebeurt, wat zou volgens jou dan het slimste zijn om te doen...?').

Spelbegeleiding 11- en 12-jarigen

Als leidinggevende moet je een beeld hebben van de te verwachten veranderingen. Hoe en door wie worden de grenzen bepaald? Door de situaties of zijn er normen, regels en afspraken die de leidraad vormen? Zorg voor evenwicht tussen leiden en ruimte bieden voor experimenteren. Bespreek de situaties die anders lopen dan afgesproken of verwacht. Houd overzicht, overwicht en toon begrip.

Structuur is en blijft belangrijk, omdat structuur zekerheid biedt.

Spelbegeleiding 12- tot 15-jarigen

Overschat en onderschat inzicht in menselijke relaties en de gevoelens van pubers niet. Blijf positief en objectief in situaties waarin gezocht wordt naar grenzen en waar kritiek te horen is. Zorg voor open communicatie. Wees een voorbeeld en wees je bewust van de betekenis hiervan. Je rol als leidinggevende verandert, je wordt steeds meer de coachende begeleider. Je geeft de richting aan, maar geeft ruimte om die op andere manieren in te vullen.

Samenvatting

Kenmerken scout	Type spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none">• Vriendengroep• Erbij horen• Prestatiegericht• Veel interesses• Sportief, actief• Rechtvaardig• Ontdekken, veel willen weten en kunnen	<ul style="list-style-type: none">• Buiten spelen met de groep• Doelgerichte bewegingen• Samen spelen (teamgeest, tactiek)• Veel oefenen is leuk• Veel verschillende activiteiten naast elkaar• Doelgericht	<ul style="list-style-type: none">• Samenwerkingsspelen en activiteiten aanbieden• Taken verdelen• Mondelinge instructie is mogelijk, ook zonder voorbeelden• Veel spelen, bewegen en met elkaar dingen ondernemen• Presteren als groep

Explorers

Inleiding

Explorers zijn 15 tot 18 jaar oud (bovenbouw van het voortgezet onderwijs of begin van een beroepsopleiding). De puberteit loopt nog door tot 16 jaar. Daarna begint de adolescentiefase die tot ongeveer 21 jaar duurt.

In deze leeftijd maakt de jongere een versnelde groei door, er zijn veel lichamelijke veranderingen. Dit is niet altijd prettig. Je ziet dat ook aan ze af, de bewegingen zijn slungelachtig en onzeker. Er zijn jongeren die goed zijn in sport en beweging, zij zullen er zeker mee doorgaan, ook al omdat het een goede mogelijkheid is om er aanzien mee te krijgen. Het is voor de explorer belangrijk om iets te zijn.

In sport, in techniek of toneel; het maakt niet uit. Er moet iets zijn waaraan je je eigenwaarde kunt ontlenuen. Ze zijn op deze leeftijd gevoelig voor kritiek. Al die veranderingen maken hen onzeker. Ze vallen tussen 'wal en schip'; ze zijn geen kind meer, maar ook nog niet volwassen. Vragen als: Wie ben ik?, Wat wil ik?, Wat kan ik? zijn actueel. Door experimenteren komen ze op ideeën en vinden ze antwoorden op hun vragen. Het is de leeftijd waarop ze de ene dag dit vinden en de andere dag dat. Daarbij zijn ze (over)gevoelig voor de reacties van anderen. Kortom, een woelige levensfase die niet echt gemakkelijk is.

Ontwikkelingsgebieden

Lichamelijk

- De groei en de ontwikkeling verloopt bij jongens trager dan bij meiden, maar bij beide groepen is sprake van onrust en onevenwichtigheid. Vooral jongens hebben de behoefte om hun lichaam te 'testen'.
- Hun invulling van tijd en nieuwe activiteiten kan een verschuiving van het dag- en nachtritme tot gevolg hebben.
- De vermoeidheid slaat toe met liggen of hangen met als doel om alles weer in evenwicht te krijgen. Het accepteren van een 'ander' lichaam en de beleving van het voorkomen wordt in hoge mate bepaald door het zelfbeeld.
- Een explorer heeft ongeveer negen à tien uur slaap nodig om alle indrukken van de afgelopen dag te verwerken in de hersenen, ongeveer evenveel als een negenjarige. Maar, in de loop van de puberteit verandert het slaapwaakpatroon. Dit patroon van wakker zijn en slapen verschuift ongeveer anderhalf uur. Dit betekent dus dat de puber later moe wordt, waardoor de jongere pas later zal gaan slapen. 's Ochtends moet er wel net zo vroeg worden opgestaan, hierdoor kan slaaptkort optreden. Moeilijke en uitdagende activiteiten kunnen beter later op de dag plaatsvinden in plaats van in de eerste uren. Pubers kunnen er namelijk niet echt iets aan doen als ze 's ochtends niet uit bed kunnen komen of slaperig zijn, want het probleem zit vooral in hun hersenen. Een puber heeft veel slaap nodig, maar is de vorige avond pas heel laat moe geworden. Dit zou betekenen dat pubers in de ochtend veel minder kunnen presteren.

Verstandelijk/cognitief

- Schoolprestaties zijn afhankelijk van de mogelijkheden en de gemaakte keuzes.
- De breinontwikkeling gaat door. Zaken als plannen en impulsgedrag krijgen ze langzamerhand onder controle, maar dit blijft moeilijk. Vooral op de middellange en lange termijn. Pas in het 23e tot 25e levensjaar is dit volledig ontwikkeld.
- Explorers nemen vaak kortetermijnbeslissingen, nemen meer risico's en reageren onbezonnen. Ze kunnen gevaren wel beredeneren (roken en gezondheid), maar ze niet voelen. Gevaarlijke situaties (skaten op een brugleuning, hard op een scooter rijden zonder helm) overzien ze niet.
- De kritische houding ten aanzien van mens en de maatschappij groeit.

- De eigen visie wordt ontwikkeld en daarmee groeit de eigen identiteit.
- Je weet wat de groep van je verwacht, je leert wat bij je past, wat je kunt en wat je wilt.
- Vanuit meerdere kanten wordt druk uitgeoefend om je te leren aanpassen.

Sociaal

- De explorers zijn als puber egocentrisch en altijd bezig zichzelf te vergelijken met anderen. Vanaf 14 jaar krijgen jongeren oog voor algemene en maatschappelijke belangen. Ze hebben meer een helicopterview en snappen dat sociale regels en wetten nodig zijn.
- Alles is gericht op het vinden van de eigen identiteit. Individualiteit gaat samen met persoonlijke weerstand van de omgeving. Hoewel ze zich steeds meer richten op leeftijdsgenoten, blijven volwassenen wel voorbeelden.
- De kritische houding vraagt om ondersteuning van anderen om zo te kunnen vergelijken. Deze ondersteuning vinden ze in de (sociale) groepen waar ze bij horen.
- Er moeten steeds meer en nieuwe keuzes gemaakt worden, die van invloed zijn op de toekomst en daarom grote consequenties hebben. Ze hebben baat bij ondersteuning van volwassenen om tot weloverwogen keuzes te komen.
- De interesse in anderen is groot en is belangrijk, vandaar de urenlange gesprekken.

Emotioneel

- Bij jongens is de primaire, ongecontroleerde reactie heftiger dan bij meisjes. Gestereotypeerd: een jongen wordt driftig en slaat erop wanneer iemand zijn schooltas afpakt; een meisje kan het meer in de context zien ('zeker een grapje, ik pak ze later wel terug').
- Explorers zijn onzeker en wispelturig. Dit komt voort uit de ontwikkeling van de hersenen.
- Explorers zijn op zoek naar prikkels en nieuwe dingen, het experimenteergedrag en het verleggen van grenzen.
- Explorers vormen veel vastere vriendschappen en daaruit komen verliefdheden voort.
- De oudere explorer komt als adolescent tot een meer reëel en positief zelfbeeld.

Moreel

- Explorers krijgen een duidelijker beeld over welke activiteiten en dingen hen plezier en geluk brengen. Hiermee kunnen ze zich binden of juist afzetten tegenover de groep en het gezin.
- Explorers zijn oprecht tegenover zichzelf en anderen: ze zetten geen masker op en wat ze doen en zeggen, menen ze ook.
- Zijn zich meer bewust van verschillende spirituele en religieuze tradities, vanuit respect voor iedereen, bieden ze ruimte aan anderen om aspecten van hun levensvisie te uiten.
- Alles wat autoriteit uitstraalt, bekijken ze met argusogen: bijvoorbeeld ouders en docenten.
- Explorers ontdekken hun eigen persoonlijkheid en zijn bezig met het worden van een zelfstandig individu. Ze willen ook als zodanig worden aangesproken.
- Explorers kunnen uitgesproken visies ten aanzien van sociale en politieke onderwerpen hebben en kunnen zich daar ook actief mee bezig gaan houden.
- Explorers stellen zichzelf vragen over de 'zin van het leven'.

Spelinteresse

De leeftijdsgenoten spelen een belangrijke rol. Zij bieden elkaar zekerheid. Die zekerheid hebben ze nodig. Het bij een groep horen, is enorm belangrijk. Explorers zijn bereid een stuk van henzelf opzij te zetten om te voldoen aan de patronen die bij de groep horen. Uiterlijk en kleding vormen hier een onderdeel van. Zij zijn de symbolen voor wie je bent, wat je vindt.

Verschil jongens en meiden

Het verschil tussen jongens en meiden is opvallend; de meiden lopen op de jongens vooruit. Hun lichamelijke ontwikkeling gaat sneller, ze gaan met oudere jongens uit. De jongens van hun eigen leeftijd zijn veel meer hun kameraden met wie ze gewoon dingen doen. De belangstelling tussen beide groepen kan nogal eens uiteen lopen; de jongens willen voetballen, rugbyen, of grootse objecten pionieren, terwijl de meiden liever kletsen, dansen, of toneel spelen. Het is voor de begeleider soms een hele tour om iets te vinden waarbij beide groepen aan hun trekken komen.

Jongens functioneren goed in een sfeer van concurrentie. Dat zal ze stimuleren zich beter en verder te ontwikkelen. Meiden geven echter op als de concurrentie te zwaar is; ze zijn dan negatiever over hun kansen en kunnen besluiten geen energie te investeren. Jongens overschatten zichzelf: 'Ik kan het wel', meiden onderschatten zichzelf veel vaker. De meeste jongens kunnen in korte tijd heel erg boos worden. Ze schelden, schreeuwen en slaan met deuren. Deze woedeaanval kan daarna even snel weer verdwijnen als hij kwam. Bij de meeste meiden verloopt een woedeaanval meer geleidelijk. Ze blijven voor rede vatbaar en je kunt ze via taal nog bereiken. Maar ze blijven wel langer boos. Jongens lossen conflicten 'directer' op dan meiden, doen dat meer fysiek. Als de ander iets heeft gedaan wat een jongen niet leuk vindt, krijgt hij een klap, een duw of een grote bek. Als het eenmaal is uitgevochten, gaat de hand erop en is het klaar. Je hoeft geen vrienden te zijn, maar het is wel uit de wereld. Meiden lossen het meer verbaal op, ze lossen een conflict op door een gesprek. Bij meiden blijft een conflict op de achtergrond nog lang aanwezig.

Onderzoek heeft aangetoond dat bij meiden niet alleen de fysieke ontwikkeling en de breinontwikkeling sneller gaan dan bij jongens. Ook met de persoonlijkheidsontwikkeling liggen ze voor op jongens. Ze kunnen dus eerder plannen en organiseren. In de praktijk zie je dat meiden ook relatief vaker in het afdelingsbestuur zitten dan jongens. In een gemengde afdeling is het van belang te zorgen dat de zaken die meiden belangrijk vinden, duidelijk aan bod komen. Anders zullen ze met name in deze leeftijdsgroep gaan afhaken.

Spelbegeleiding

Een belangrijk punt voor begeleiding aan pubers: als er sprake is van een duidelijk leeftijdsverschil, dan zal de rol als begeleider eenvoudiger zijn dan bij een (te) klein leeftijdsverschil. Bij een klein leeftijdsverschil, moet jij je steeds bewust zijn van je rol en je taak. Op het moment dat jij je hiervan niet meer bewust bent en er sprake is van gelijkheid, is het niet gemakkelijk overwicht te krijgen en, nog belangrijker, te behouden.

Begeleider zijn, betekent dat je het programma draagt, de groep leidt, de eindverantwoordelijkheid draagt en dat er sprake is van een gezagsverhouding. Uitgangspunt is gelijkwaardigheid, dat wil zeggen respect voor elkaar. Maar door de verschillende rollen is en kan er geen sprake zijn van gelijkheid.

Deze speltak gaat anders met elkaar en de begeleiding om. Explorers willen actief betrokken zijn bij het programma. Regels en afspraken moeten voor iedereen duidelijk zijn. Alleen dan is ruimte mogelijk om de eigen inbreng van de explorers te realiseren. Maak steeds een planning voor een periode en bekijk hoe die ingevuld kan worden en hoe de taken verdeeld worden. Je kunt delegeren en verantwoordelijkheden doorgeven, maar bedenk dat je steeds de eindverantwoordelijk bent en blijft. Maak ook afspraken over de communicatiemiddelen die gebruikt worden en hoe ze gebruikt worden. Niets is zo vervelend als een mail of een berichtje te verwachten en niets te horen tot op het laatste moment. Communicatie is bepalend voor de motivatie, betrokkenheid (groepsverbondenheid)- en de visie (groepsbeleving) van Scouting. Vrijheid en blijheid zijn mooi, maar betekenen geen vrijblijvendheid. Er wordt iets uitgedragen door alle betrokkenen en daarmee wordt het beeld van Scouting gecreëerd.

Zorg voor een rustige sfeer en geef de jongeren de ruimte om gesprekken te voeren over de onderwerpen die zij belangrijk vinden. Geef tekst en uitleg over zaken die je als begeleider belangrijk vindt. Bespreek gedrag of keuzes, geef objectief informatie en laat ze daarmee zelf conclusies trekken die al dan niet besproken worden. Maak samen het programma en plan vooruit om betrokkenheid vast te houden. Geef verantwoordelijkheid en delegeer programmaonderwerpen. Zorg voor evenwicht tussen programmaonderwerpen die jij als begeleiding wilt inbrengen (om de doelstelling van Scouting vast te houden), de actualiteit en de voorstellen van de explorers. Wees duidelijk, consequent en rechtvaardig en zorg voor een verstandhouding op basis van gelijkwaardigheid, maar niet van gelijkheid.

Tips:

- Bied activiteiten aan die veilig én uitdagend zijn. Explorers vinden het vervelend om zich bekeken te voelen, terwijl het prachtig is als anderen naar je prestaties opkijken. Daarnaast zoeken ze de spanning en de uitdaging, willen ze zich 'meten' met anderen om te weten waar ze staan.
- Werk niet te prestatiegericht; leg de nadruk op samenwerken en het uitbreiden van de eigen mogelijkheden.
- De activiteiten moeten het ontdekken, het zelfstandig zijn, en het samen zijn verenigen. Gespecialiseerde interesses komen veelvuldig voor, bijvoorbeeld bergsport, speleo of zeilen. Geef hier ruimte aan. Het is belangrijk dat explorers eigen verantwoordelijkheid gaan dragen, ook voor de spelen en activiteiten die worden ondernomen. De begeleider is met name voorwaardenscheppend.

Samenvatting

Kenmerken explorer	Type spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none"> • Onzeker • Je bekeken voelen • Iets willen zijn • (over)gevoelig • Kritisch • Prestatiegericht • Oog voor de toekomst • Ontwikkeling van waarden en normen • Meer abstract denken 	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke verschillen tussen jongens en meiden • Specialistischer activiteiten • Onzeker in bewegen, slungelachtig • Groepswaarden en -normen bepalen de activiteiten • Prestaties zijn belangrijk • Uitdagend om nieuw verworven vaardigheden te testen • Doelgericht werken • Meer theoretische achtergrond en tactiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Overleg bij spel- en activiteitenkeuze • Voorwaardenscheppend • Als gelijke behandelen • Meer verantwoordelijkheid geven • Zelf meedoen

Roverscouts

Inleiding

Roverscouts zijn tussen de 18 en 21 jaar (beroepsopleiding of starters in het arbeidsproces). De adolescentiefase duurt tot ongeveer 21 jaar. Roverscouts vormen zelf het eigen programma. Regels en afspraken moeten voor iedereen duidelijk zijn en worden door de roverscouts zelf bepaald en gehandhaafd. De roverscouts ondersteunen elkaar in het aangaan van uitdagingen en het vormgeven van het programma. Voor de roverscouts is er desgewenst een coach of adviseur beschikbaar voor het vormgeven van de samenwerking en de eigen ontwikkeling. Communicatie binnen de speltak is bepalend voor de motivatie, betrokkenheid (groepsverbondenheid) en de visie (groepsbeleving) bij Scouting. Vrijheid en blijheid zijn mooi, maar betekenen geen vrijblijvendheid. Er wordt iets uitgedragen door alle betrokkenen en daarmee wordt het beeld van Scouting gecreëerd.

In deze leeftijd word je als een volwassene beschouwd. De roverscout kan dan ook zelfstandig zorgen voor de eigen omgeving en het programma dat gespeeld wordt. Het spel dat gedaan wordt, is als het ware een weerspiegeling van het leven zelf. Met positieve en negatieve ervaringen zal men moeten leren omgaan. Ook naar elkaar toe zal dit spelen, wie neemt de verantwoordelijkheid op zich voor dergelijke ervaringen en hoe wordt daar in de groep mee omgegaan?

Ontwikkelingsgebieden

Lichamelijk

- De lichamelijke groei en de ontwikkeling is al vergevorderd. Het nieuwe 'lijf' is meestal al aardig geaccepteerd.
- Er kunnen nog lichamelijke onzekerheden zijn die een plekje moeten krijgen.

Verstandelijk/cognitief

- De eigen visie wordt verder ontwikkeld en daarmee groeit de eigen identiteit.
- Je weet wat de groep van je verwacht, je leert wat bij je past, wat je kunt en wat je wilt.
- Jongeren leren langzamerhand meer rekening te houden met de sociale en emotionele gevolgen van hun gedrag en ook met effecten op langere termijn. Er vindt een verfijning plaats van de organisatie in het brein.
- Dit leidt ertoe dat jongeren steeds meer grip krijgen op hun eigen gedrag.
- Ze zijn beter in staat beredeneerde keuzes te maken en die te evalueren.
- Ook weten ze nu hun gedrag aan te passen aan de sociale norm die in hun omgeving geldt. Dat wil zeggen dat ze nu beter in staat zijn om weerstand te bieden aan de sociale druk om iets te doen waar ze niet achter staan.

Sociaal

- Alles is gericht op het verder vinden van de eigen identiteit. Individualiteit gaat samen met persoonlijke weerstand of weerstand van de omgeving.
- De kritische houding vraagt om ondersteuning van anderen om te vergelijken, en een positief zelfbeeld is belangrijk om doorgroei mogelijk te maken.

Emotioneel

- De adolescent komt tot een meer reëel en positief zelfbeeld.
- Vanaf ongeveer 18 jaar kunnen jongeren emoties bij anderen goed herkennen door iemands gezichtsuitdrukking, maar ook door hoe iemand loopt of praat.

Moreel

- Respect voor andere levensbeschouwingen.
- Aan het eind van de roverscoutsperiode kunnen jongeren een Partenza doen; daarmee committeren ze zich wel of niet aan waarden die Scouting belangrijk vindt.

Spelinteresse

Het programma van de roverscouts richt zich op het opdoen van (internationale) ervaringen, teamwork en het zich verder ontwikkelen als jong volwassene. Roverscouts zijn verantwoordelijk voor hun eigen programma. Ze kiezen dit, bereiden het voor en voeren het uit. Het roverscoutsprogramma heeft daarnaast een individueel aspect in de vorm van de drie persoonlijke uitdagingen.

Verschil jongens en meiden

Bij roverscouts is het verschil tussen mannen en vrouwen gelijk geworden aan de verschillen tussen de seksen bij volwassenen. Veel van deze verschillen zijn al bij de jongere speltakken besproken. De verschillen zitten in een ander soort vriendschappen, de mate van competitie die gewenst is, het verschil in waarnemen en reageren (visueel en praktisch bij mannen, meer op taal gericht bij vrouwen). Natuurlijk is dit een algemeen beeld en zijn er veel uitzonderingen. Vrouwen zijn veel beter in het herkennen van gezichtsuitdrukkingen en stemklanken dan mannen. Mannen zijn oplossingsgerichter en minder geneigd hun hart te luchten. Mannen focussen zich meer op het voltooien van een specifieke taak, terwijl vrouwen zich meer op het proces concentreren waarmee ze de taak uiteindelijk kunnen voltooien.

(Spel)begeleiding

Bespreek gedrag of keuzes door feedback te geven op het reilen en zeilen in de speltak. Op individueel niveau: geef objectief informatie en laat roverscouts daarmee zelf conclusies trekken die al dan niet besproken worden.

Voor deze doelgroep is het belangrijk dat er een luisterend oor is, om zo nodig op terug te kunnen vallen en iemand die beschikbaar is om roverscouts te helpen reflecteren op het eigen gedrag.

Een aantal tips bij het begeleiden van jongeren:

1. Besef dat jongeren anders in elkaar zitten: jongeren gaan vaak te werk volgens het mechanisme 'Eerst zien en doen, dan pas denken'. Dat is niet zomaar te corrigeren of te veranderen. Hun hersenen zijn vaak nog volop in ontwikkeling. Houd hier dus simpelweg rekening mee bij rol als coach of adviseur.
2. Weet welke onzichtbare lagen in de jongeren in jouw speltak schuil gaan: je ziet en hoort een roverscout, maar er is véél onzichtbaar:
 - De biologie eronder (vaak een verrassingspakket, versierd met veel gaven, maar hier en daar ook wat loszittend temperament en impulsiviteit, terwijl de knoppen nog niet helemaal goed afgesteld zijn).
 - De opgedane levenservaringen.
 - De steeds weer wisselende overtuigingen over zichzelf en over anderen.
3. Formuleer je eigen gevoelens: mensen die tegen een ander zeggen dat iemand altijd de juiste woorden lijkt te hebben, bedoelen vaak dat die ander echt vanuit zichzelf spreekt en zijn eigen gevoelens uitdrukt. Wie zich met het formuleren van zijn eigen gevoelens bezighoudt, lokt minder agressie uit en maakt het gesprek menselijker.
4. Zoek het meer in persoonlijke kracht, dan in gezag: jongeren hebben veel respect voor wie potentiële macht heeft en deze macht zou kunnen gebruiken, maar dat toch niet doet. Denk aan docenten voor wie je veel respect had vroeger. Ze zeiden duidelijk waar het op stond en je wist wat je aan hen had, maar ze waren wel altijd correct.
5. Weet wat je wilt en houd het bij de kern van de zaak: het helpt als je weet wat je wilt bereiken en waarover je het wilt hebben. Streef naar een redelijke balans tussen wat je zelf wilt en de manier waarop de jongere daarop reageert. Het doel is samen tot een beter eindresultaat te komen.
6. Wees oprecht geïnteresseerd: luister aandachtig naar wat jongeren proberen te zeggen en laat dat ook duidelijk zijn in je lichaamshouding en in de vragen die je stelt. Vat samen wat de ander zegt en vraag of je het zo goed begrepen hebt. Spreek vanuit respectvolle zorg.

7. Geef één opdracht per keer: overstelp roverscouts niet met opdrachten en (onrealistische) verwachtingen. Ze hebben al veel te verwerken en te veel informatie in één keer versterkt het gevoel van chaos in hun hoofd.
8. Vermijd de 'moderne vlucht' in elektronica: ze kennen geen wereld zonder mobieltje en internet. Eindeloos communiceren ze via hun mobiel. Ze zijn opgegroeid in een informatiemaatschappij. Het is heel verleidelijk om daarin mee te gaan en te vluchten in alternatieven voor een gesprek. Je kunt moeilijke zaken mailen, WhatsApp-en of sms-en, maar houd belangrijke gesprekken toch vooral tijdig en in levende lijve. Je stem, gelaatsuitdrukking en manier van bewegen voegen veel toe aan je woorden.
9. Wees jezelf: weet dat er eigenlijk geen lijstje met geslaagde formules bestaat. De beste en leukste manier om iemand te zeggen wat positief is en wat je plezier doet, is: wees jezelf. Als jouw scouts jou een beetje kennen, zullen ze haarscherp aanvoelen wat je echt meent en wat nep is.

Samenvatting Roverscouts

Kenmerken roverscout	Type spel	Spelbegeleiding
<ul style="list-style-type: none"> • Stap in de wereld als een volwassene • Welke keuzes worden gemaakt ten aanzien van het eigen leven? • Hoeveel verantwoordelijkheid wil ik op me nemen? • Het brein is nog niet volledig volgroeid. De reikwijdte van de eigen keuzes kan nog niet helemaal doorgrond worden 	<ul style="list-style-type: none"> • De onderlinge voorkeuren worden helder • Aanvullende ervaringen opdoen • Internationaal exploreren? • Wat is serieus en wat is spel? 	<ul style="list-style-type: none"> • Reflecteren op eigen gedrag • Terug kunnen vallen op een vertrouwenspersoon • De onderlinge rollen in de groep zijn verwisselbaar